

SÍNODE DELS BISBES

XV ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

**ELS JOVES, LA FE
I EL DISCERNIMENT VOCACIONAL**

INSTRUMENTUM LABORIS

Ciutat del Vaticà

2018

ÍNDEX

Abreviacions

Presentació

Introducció

Les finalitats del Sínode
El mètode del discerniment
L'estructura del text

I PART

RECONÈIXER:

L'ESGLÉSIA A L'ESCOLTA DE LA REALITAT

Capítol I

Ser joves avui
Una articulada varietat de contextos
Davant la globalització
El paper de les famílies
Les relacions intergeneracionals
Les eleccions de vida
Educació, escola i universitat
Treball i professió
Joventut, creences i religions

Capítol II

Experiències i llenguatges
Compromís i participació social
Espiritualitat i religiositat
Els joves en la vida de l'Església
La transversalitat del continent digital

La música i les altres formes d'expressió artística
El món de l'esport

Capítol III

En la cultura del descart
La qüestió laboral
Els joves migrants
Les diferents formes de discriminació
Malalties, patiment i exclusió

Capítol IV

Desafiaments antropològics i culturals
El cos, l'afectivitat i la sexualitat
Nous paradigmes cognitius i recerca de la veritat
Els efectes antropològics del món digital
La desil·lusió institucional i les noves formes de participació
La paràlisi de la decisió en la sobreabundància de les propostes
Més enllà de la secularització

Capítol V

A l'escolta dels joves
L'esforç per escoltar
El desig d'una "Església autèntica"
Una Església "més relacional"
Una comunitat "compromesa per la justícia"
La paraula dels seminaristes i dels joves religiosos

II PART INTERPRETAR: FEI DISCERNIMENT VOCACIONAL

Capítol I

La benedicció de la joventut
Crist "jove entre els joves"
La crida universal a l'alegria de l'amor
Vigor físic, fortalesa de l'ànim i coratge per arriscar
Incertesa, por i esperança
Caiguda, penediment i acollida
Disponibilitat per escoltar i necessitat d'acompanyament
Maduració de la fe i do del discerniment
Projecte de vida i dinàmica vocacional

Capítol II

La vocació a la llum de la fe
La vida humana en l'horitzó vocacional
La vocació a seguir Jesús
La vocació de l'Església i les vocacions en l'Església
Els diferents camins vocacionals

Capítol III

El dinamisme del discerniment vocacional
La sol·licitud de discerniment
El discerniment en el llenguatge ordinari i en la tradició cristiana
La proposta del discerniment vocacional

Reconèixer, interpretar, escollir
El paper de la consciència
La confrontació amb la realitat

Capítol IV

L'art d'acompanyar
"Acompanyament" es diu de moltes maneres
Les qualitats dels qui acompanyen

III PART ESCOLLIR: CAMINS DE CONVERSIÓ PASTORAL I MISSIONERA

Capítol I

Una perspectiva integral
El discerniment com a estil d'una Església en sortida
Poble de Déu en un món fragmentat
Una Església generadora

Capítol II

Immersos en el teixit de la vida quotidiana
L'acompanyament escolar i universitari
Economia, treball i cura de la casa comuna
En la trama de les cultures juvenils
Proximitat i suport en el malestar i en la marginació
Acompanyament i anunci

Capítol III

Una comunitat evangelitzada i evangelitzadora
Una idea evangèlica de comunitat cristiana
Una experiència familiar d'Església
L'atenció pastoral per a les joves generacions
La família, subjecte privilegiat de l'educació
A l'escolta i en diàleg amb el Senyor
A l'escola de la Paraula de Déu
El gust i la bellesa de la litúrgia
Alimentar la fe en la catequesi
Acompanyar els joves cap al do gratuït d'un mateix
Comunitat oberta i acollidora vers tothom

Capítol IV

Animació i organització de la pastoral
El protagonisme juvenil
L'Església en el territori
L'aportació de la vida consagrada
Associacions i moviments
Xarxes i col·laboracions a nivell civil, social i religió
La planificació pastoral
La relació entre esdeveniments extraordinaris i la vida quotidiana
Vers una pastoral integrada
Seminaris i cases de formació

Conclusió

La vocació universal a la santedat
La joventut, un temps per a la santedat
Joves sants i joventut dels sants

Pregària per al Sínode

ABREVIACIONS

AL	<i>Amoris laetitia</i>
DC	<i>Deus caritas est</i>
CE	Conferència Episcopal / Conferències Episcopals
CL	<i>Christifideles laici</i>
DP	Document preparatori
DV	Dicasteri Vaticà
EG	<i>Evangelii gaudium</i>
EN	<i>Evangelii nuntiandi</i>
GE	<i>Gaudete et exsultate</i>
GS	<i>Gaudium et spes</i>
IE	<i>Iuvenescit Ecclesia</i>
JMJ	Jornada Mundial de la Joventut
LF	<i>Lumen fidei</i>
LG	<i>Lumen gentium</i>
LS	<i>Laudato si'</i>
NMI	<i>Novo millennio ineunte</i>
PD	<i>Placuit Deo</i>
PdV	<i>Pastores dabo vobis</i>
PO	<i>Presbyterorum ordinis</i>
PP	<i>Populorum progressio</i>
QoL	Qüestionari <i>on line</i> per als joves de la Secretaria del Sínode
RFIS	<i>Ratio Fundamentalis Institutionis Sacerdotalis</i>
RP	Reunió pre-sinodal (19-24 de març de 2018)
SI	Seminari Internacional sobre la condició juvenil (11-15 de setembre de 2017)
USG	Unió Superiors Generals
VC	<i>Vita consecrata</i>
VG	<i>Veritatis gaudium</i>
VD	<i>Verbum Domini</i>

PRESENTACIÓ

El 6 d'octubre de 2016 el Sant Pare va anunciar el tema de la XV Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes: "Els joves, la fe i el discerniment vocacional".

El camí sinodal va començar immediatament amb la redacció del *Document preparatori* (DP), publicat el 13 de gener de 2017 juntament amb una "Carta per als joves" del Sant Pare. El DP incloïa un *Qüestionari*, destinat principalment a les Conferències Episcopals, als Sínodes de les Esglésies Orientals Catòliques i a d'altres

organismes eclesials, amb quinze preguntes per a tothom, tres específiques per a cada continent i la petició de compartir tres “bones pràctiques”.

De l'11 al 15 de setembre de 2017 es va celebrar un *Seminari internacional sobre la condició juvenil* amb la presència de molts experts i d'alguns joves, que van ajudar a enfocar la situació dels joves en el món d'avui des del punt de vista científic.

Juntament amb aquestes iniciatives destinades a implicar tota l'Església, també hi va haver oportunitats per escoltar la veu dels joves, ja que des de l'inici volíem fer-los protagonistes. En primer lloc, es va preparar un *Qüestionari on line* en diverses llengües i traduït per algunes Conferències Episcopals, que va reunir les respostes de més de cent mil joves. El material recopilat és immens. A més, es va celebrar la *Reunió pre-sinodal* (Roma, 19-24 de març de 2018), que es va concloure el diumenge de Rams amb la presentació al Sant Pare d'un *Document Final*. Participaren en aquesta iniciativa prop de tres-cents joves dels cinc continents i també uns quinze mil joves a través de les xarxes socials. L'esdeveniment, expressió del desig de l'Església de posar-se a l'escolta de tots els joves, sense excloure'n cap, va obtenir una ressonància notable.

El material recollit d'aquestes quatre fonts principals –a les quals s'afegeixen algunes “Observacions” que van arribar directament a la Secretaria del Sínode– és sens dubte molt ampli. Amb l'ajuda d'alguns experts va ser analitzat àmpliament, sintetitzat acuradament i finalment recollit en el present “Instrument de treball” que va ser aprovat pel XIV Consell Ordinari de la Secretaria General del Sínode dels Bisbes, en presència del Sant Pare.

El text està estructurat en tres parts i reprèn els temes d'una manera funcional respecte al desenvolupament de l'Assemblea sinodal del proper octubre, segons el mètode del discerniment: la primera part, vinculada al verb “reconèixer”, recopila en cinc capítols i des de diferents perspectives diversos moments d'escolta de la realitat, fent una síntesi sobre la situació de la joventut; la segona part, orientada pel verb “interpretar”, ofereix en quatre capítols algunes claus de lectura de les qüestions decisives presentades al discerniment del Sínode; la tercera part, amb l'objectiu d'arribar a “escollir”, en quatre capítols reuneix diversos elements per ajudar els Pares sinodals a prendre una posició sobre les orientacions i decisions que es prendran.

El text conclou amb una significativa atenció al tema de la santedat, perquè l'Assemblea sinodal reconegui en ella «el rostre més bonic de l'Església» (GE 9) i ho sàpiga proposar a tots els joves d'avui.

Vaticà, 8 de maig de 2018

Lorenzo, Card. Baldisseri
Secretari General del Sínode dels Bisbes

* * *

INTRODUCCIÓ

Les finalitats del Sínode

1. Tenir cura dels joves no és una tasca facultativa per a l'Església, sinó una part substancial de la seva vocació i de la seva missió en la història. Aquesta és l'essència de l'àmbit específic del proper Sínode: de la mateixa manera que el Senyor Jesús va caminar amb els deixebles d'Emmaús (cf. Lc 24, 13-35), també l'Església està convidada a acompanyar tots els joves, sense excloure'n cap, vers l'alegria de l'amor.

Els joves poden, amb la seva presència i la seva paraula, ajudar l'Església a rejuvenir el seu rostre. Un fil ideal uneix el *Missatge als joves* del Concili Vaticà II (8 de desembre de 1965) i el Sínode dels joves (del 3 al 28 d'octubre de 2018) que el Sant Pare va explicar introduint la Reunió Pre-sinodal: «Recordo el meravellós *Missatge als joves* del Concili Vaticà II. [...] És una invitació a cercar nous camins i seguir amb valentia i confiança, tenint la mirada fixa en Jesús i obrint-se a l'Esperit Sant, per rejuvenir el rostre de l'Església», acompanyant els joves en el seu camí de discerniment vocacional en aquest "canvi d'època".

El mètode del discerniment

2. En el discerniment reconeixem una manera d'estar al món, un estil, una actitud fonamental i, al mateix temps, un mètode de treball, un camí per recórrer plegats, que consisteix en observar la dinàmica social i cultural en què estem immersos amb la mirada del deixeble. El discerniment condueix a reconèixer i a sintonitzar amb l'acció de l'Esperit, en una autèntica obediència espiritual. D'aquesta manera es converteix en obertura a la novetat, coratge per a sortir, resistència a la temptació de reduir allò nou a allò ja conegut. El discerniment és una actitud autènticament espiritual. Com a obediència a l'Esperit, el discerniment és, sobretot, escolta, que també es pot convertir en un impuls propulsor per a la nostra acció, capacitat de fidelitat creativa a l'única missió des de sempre confiada a l'Església. El discerniment es fa així un instrument pastoral, capaç d'identificar els camins transitables per a proposar als joves d'avui, i oferir pautes i suggeriments per a la missió que no siguin confeccionades, sinó el resultat d'un itinerari que permet seguir l'Esperit. Un camí estructurat així convida a obrir i no tancar, a fer preguntes i a plantejar interrogants sense suggerir respostes preestablertes, a considerar alternatives i explorar oportunitats. Des d'aquesta perspectiva, és evident que la mateixa Assemblea sinodal del proper mes d'octubre necessita ser afrontada amb les disposicions pròpies d'un procés de discerniment.

L'estructura del text

3. L'*Instrumentum Laboris* recull i sintetitza les contribucions recollides en el procés pre-sinodal en un document estructurat en tres parts, que recorden explícitament l'articulació del procés de discerniment marcat a EG 51: reconèixer, interpretar, escollir. Les parts, per tant, no són independents, sinó que configuren un camí.

Reconèixer. El primer pas es refereix a mirar i escoltar. Requereix prestar atenció a la realitat dels joves d'avui, en la diversitat de condicions i de contextos en què viuen. Requereix humilitat, proximitat i empatia, per sintonitzar i percebre quines són les seves alegries i les seves esperances, les seves tristeses i les seves angoixes (cf. GS1). La mateixa mirada i la mateixa escolta, plena de preocupació i d'atenció, s'han d'orientar cap a allò que viuen les comunitats eclesials presents entre els joves de tot el món. En aquest primer pas, l'atenció es focalitza en captar els trets característics de la realitat: les ciències socials ofereixen una contribució insubstituïble, a més molt ben

representada en les fonts utilitzades, però la seva aportació s'assumeix i es rellegeix a la llum de la fe i de l'experiència de l'Església.

Interpretar. El segon pas és el retorn del que s'ha reconegut utilitzant criteris d'interpretació i avaluació a partir d'una mirada de fe. Les categories de referència només poden ser les bíbliques, antropològiques i teològiques expressades per les paraules clau del Sínode: joventut, vocació, discerniment vocacional i acompanyament espiritual. Per tant, és estratègic construir un marc de referència adequat des del punt de vista teològic, eclesiològic, pedagògic i pastoral, que pot representar una àncora capaç de salvar l'avaluació de la volubilitat de l'impuls, a l'hora que reconeix «que a l'Església conviuen legítimament diferents maneres d'interpretar molts aspectes de la doctrina i de la vida cristiana» (GE 43). Per això és indispensable assumir un dinamisme espiritual obert.

Escollir. Només a la llum de la vocació acollida és possible entendre quins són els passos concrets que l'Esperit ens crida a realitzar i en quina direcció cal moure'ns per respondre a la seva crida. En aquesta tercera fase del discerniment cal examinar els instruments i pràctiques pastorals, i conrear la llibertat interior necessària per escollir els que millor ens permeten assolir l'objectiu i abandonar aquells que, en canvi, es manifestin com a menys apropiats. Per tant, es tracta d'una avaluació operativa i d'una verificació crítica, no d'un judici sobre el valor o significat que aquests mateixos mitjans han pogut o poden revestir en diferents circumstàncies o èpoques. Aquest pas podrà identificar on és necessària una reforma, un canvi en les pràctiques eclesials i pastorals per evitar el risc de cristallització.

I PART

RECONÈIXER: L'ESGLÉSIA A L'ESCOLTA DE LA REALITAT

4. «La realitat és més important que la idea» (cf. EG 231-233): en aquesta Primera Part som convidats a escoltar i a mirar els joves en les condicions reals en què es troben, i l'acció de l'Església cap a ells. No es tracta d'acumular dades i evidències sociològiques, sinó d'assumir els reptes i oportunitats que sorgeixen en els diferents contextos a la llum de la fe, deixant que ens toquin en profunditat perquè proporcionin una base concreta a tot el camí successiu (cf. LS 15). Raons òbvies d'espai limiten a poques mencions la discussió de qüestions àmplies i complexes: els Pares sinodals estan cridats a reconèixer-hi les crides de l'Esperit.

CAPÍTOL I SER JOVES AVUI

5. Ens inserim immediatament en el dinamisme que el papa Francesc va donar a la seva primera trobada oficial amb els joves: «Aquest primer viatge és precisament per trobar els joves, però per trobar-los no aïllats de la seva vida; m'agradaria trobar-los precisament en el teixit social, en societat. Perquè quan aïllem els joves, cometem una injustícia; els traiem la seva pertinença. Els joves tenen una pertinença, una pertinença a una família, a una pàtria, a una cultura, a una fe» (*Viatge apostòlic a Rio de Janeiro amb motiu de la XXVIII Jornada Mundial de la Joventut. Trobada amb els periodistes durant el vol papal cap a Brasil, 22 de juliol de 2013*).

Una articulada varietat de contextos

6. Al món hi ha aproximadament 1.800 milions de persones amb edat entre els 16 i els 29 anys, que representen poc menys de la quarta part de la humanitat, tot i que les projeccions indiquen una disminució progressiva en la proporció de joves en relació a la població en general. Les situacions concretes en què es troben els joves varien molt d'un país a un altre, com s'evidencia en les respostes de les Conferències Episcopals. Hi ha països on els joves representen una part substancial de la població (més del 30%) i d'altres on la seva presència és molt menor (al voltant del 15%, o menys), països on l'esperança de vida no arriba als 60 anys i d'altres on mitjanament és possible superar els 80. Les oportunitats per accedir a l'educació, als serveis de salut, als recursos ambientals, a la cultura i a la tecnologia, així com la participació en la vida civil, social i política, varien considerablement d'una regió a una altra. Fins i tot dins del mateix país podem trobar diferències, de vegades molt profundes, per exemple entre zones urbanes i rurals.

7. El procés de consulta pre-sinodal va posar de manifest el potencial que representen les joves generacions, les esperances i els desitjos que habiten en elles: els joves són grans cercadors de sentit i tot allò que es posa en sintonia amb la seva cerca per donar valor a les seves vides crida la seva atenció i motiva el seu compromís. En aquest procés també s'evidenciaren les seves pors i algunes dinàmiques socials i polítiques que, amb diferent intensitat en diferents parts del món, obstaculitzen el seu camí cap a un desenvolupament ple i harmoniós, provocant vulnerabilitat i baixa autoestima. Alguns exemples són: les fortes desigualtats socials i econòmiques que generen un clima de gran violència i impulsen alguns joves als braços de la mala vida i del narcotràfic; un sistema polític dominat per la corrupció, que socava la confiança en les institucions i fa legítim el fatalisme i la falta de compromís; situacions de guerra i de pobresa extrema que impulsen a emigrar a la recerca d'un futur millor. En algunes regions, pesa la manca de reconeixement de les llibertats fonamentals, fins i tot en l'àmbit religiós, i de les autonomies personals per part de l'Estat; mentre que en altres regions l'exclusió social i l'ansietat per rendiment impulsen a una part del món juvenil al circuit de les addiccions (drogues i alcohol en particular) i de l'aïllament social. En molts llocs, la pobresa, l'atur i la marginació augmenten el nombre de joves que viuen en condicions de precarietat, tant material com social i política.

Davant la globalització

8. Tot i les diferències regionals, la influència del procés de la globalització en els joves de tot el planeta és evident i els obliga a articular diferents nivells de pertinença social i cultural (local, nacional i internacional, però també intra i extra-eclesial). En general, assistim, com informen CE, a la demanda d'espais creixents de llibertat, autonomia i expressió a partir de l'intercanvi d'experiències que provenen del món occidental, sovint a través de les xarxes socials. Altres CE temen el risc que, independentment dels desitjos profunds dels joves, prevalgui una cultura inspirada en l'individualisme, el consumisme, el materialisme i l'hedonisme, i on predominen les aparençes.

9. Moltes CE no occidentals es pregunten com acompanyar els joves per afrontar aquest canvi cultural que debilita les cultures tradicionals, riques des del punt de vista de la solidaritat, dels vincles comunitaris i l'espiritualitat, i consideren que no tenen els instruments adequats. A més, l'acceleració dels processos socials i culturals augmenta la distància entre les generacions, fins i tot dins de l'Església. Les respostes de les CE també indiquen una certa dificultat per llegir el context i la cultura en què viuen els joves. En algunes d'elles, a més, la diferència que caracteritza els joves de vegades és

percebuda no com una novetat fecunda, sinó com una decadència dels costums dels quals lamentar-se.

10. En aquest context, la perspectiva freqüentment assenyalada pel papa Francesc segueix sent un punt de referència: «Hi ha una globalització polièdrica, hi ha una unitat, però cada persona, cada raça, cada país, cada cultura conserva sempre la pròpia identitat: és la unitat en la diversitat» (*Trobada amb els joves a la Universitat de Roma Tre*, 17 de febrer de 2017, Discurs pronunciat, publicat a gina.uniroma3.it/download/1491300733.pdf). Es fan ressò d'aquestes paraules les declaracions dels joves, en els ulls dels quals la diversitat es presenta com una riquesa i el pluralisme com una oportunitat dins d'un món interconnectat: «La multiculturalitat té el potencial per a facilitar un ambient que propiciï el diàleg i la tolerància. Valorem la diversitat d'idees en el nostre món globalitzat, el respecte pel pensament aliè i la llibertat d'expressió. [...] No hauríem de témer la nostra diversitat, sinó valorar les nostres diferències i tot el que ens fa únics» (RP 2). Al mateix temps, «volem mantenir la [pròpia] identitat cultural i evitar la uniformitat i la cultura del descart» (RP 2).

El paper de les famílies

11. En aquest context de canvi, la família continua representant un punt referència privilegiat en el procés de desenvolupament integral de la persona: totes les veus que es van expressar estan d'acord en aquest punt. Hi ha, per tant, un vincle profund entre aquest Sínode i el camí d'aquells immediatament precedents, que cal posar en evidència. No obstant això, hi ha diferències significatives en la forma en què es considera la família. Ho afirmen els joves amb paraules similars a les de diverses CE: «A moltes parts del món, el paper de la gent gran i la reverència pels avantpassats són factors que contribueixen a la formació de la identitat. Però això no és universal, ja que el model tradicional de família està en crisi en algunes parts» (RP 1). Els joves també subratllen com les dificultats, les divisions i les fragilitats de les famílies són font de patiment per a molts d'ells.

12. Les respostes al *Qüestionari on line* mostren que la figura materna és el punt de referència privilegiat pels joves, mentre sembla necessària una reflexió sobre la figura paterna, l'absència o evanescència del qual en alguns contextos -especialment els occidentals- produeix ambigüitat i buits que també influeixen en l'exercici de la paternitat espiritual. Algunes CE indiquen com a particularment significatiu el paper dels avis en la transmissió de la fe i dels valors als joves, obrint preguntes sobre l'evolució futura de la societat. També s'assenyala l'augment de les famílies monoparentals.

13. La relació entre els joves i les seves famílies de totes maneres no és òbvia: «Alguns joves s'allunyen de les tradicions familiars, esperant ser més originals d'allò que consideren com a "estancat en el passat" i "passat de moda". D'altra banda, en algunes parts del món, els joves cerquen la seva identitat arrelant-se en les seves tradicions familiars i lluitant per ser fidels a la forma en la qual van ser criats» (RP 1). Aquestes situacions requereixen una investigació més profunda sobre la relació entre la cultura juvenil i la moral familiar. Diverses fonts informen d'una bretxa creixent entre ells; no obstant això, altres afirmen que encara hi ha joves interessats en viure relacions autèntiques i duradores i que troben valuoses les indicacions de l'Església. El matrimoni i la família romanen per a molts entre els desitjos i els projectes que els joves intenten assolir.

Les relacions intergeneracionals

14. Entre les característiques del nostre temps, confirmades per moltes CE i pel Seminari Internacional, com també per nombrosos anàlisis socials, hi ha una espècie d'inversió en la relació entre les generacions: actualment sovint els adults prenen els joves com a referència pel propi estil de vida, en el marc d'una cultura global dominada per un èmfasi individualista sobre el propi jo. Com afirma un Dicasteri Vaticà, «el punt problemàtic és l'aniquilació de l'edat adulta, que és la veritable característica de l'univers cultural occidental. No ens falten només adults en la fe. Ens falten adults “*toutcourt*”». Diverses CE afirmen que avui no hi ha un veritable conflicte generacional entre els joves i els adults, sinó una “estranyesa mútua”: els adults no estan interessats en transmetre els valors fonamentals de l'existència a les generacions més joves, que senten els adults més com a competidors que com a possibles aliats. D'aquesta manera, la relació entre els joves i els adults corre el risc de ser només afectiva, sense tocar la dimensió educativa i cultural. Des del punt de vista eclesial, la participació sinodal dels joves es va percebre com un signe important de diàleg intergeneracional: «Ens ha sorprès gratament ser tinguts en compte per la jerarquia eclesiàstica, i sentim que aquest diàleg entre l'Església jove i la madura és un procés d'escolta vital i fecunda» (RP 15).

15. Juntament amb les relacions intergeneracionals no s'han d'oblidar aquelles entre iguals, que representen una experiència fonamental d'interacció amb els altres i d'emancipació progressiva del context familiar d'origen. Algunes CE subratllen el valor fonamental de l'acollida, l'amistat i el suport mutu que caracteritza els joves d'avui. La relació amb els coetanis, sovint també en grups més o menys estructurats, ofereix l'oportunitat d'enfortir les habilitats socials i relacionals en un context en què un no és avaluat ni jutjat.

Les eleccions de vida

16. La joventut es caracteritza per ser un temps privilegiat durant el qual la persona fa eleccions que determinen la seva identitat i el curs de la seva existència. Els joves de la RP en són conscients: «Els moments crucials per al desenvolupament de la nostra identitat són: decidir què estudiarem, escollir la professió, decidir les nostres creences, descobrir la nostra sexualitat i assumir compromisos decisius per a les nostres vides» (RP 1). És molt diferent, a causa de factors socials, econòmics, polítics i culturals, el moment en el qual es deixa la família d'origen o es realitzen eleccions fonamentals. En alguns països de mitjana un jove es casa, o escull el sacerdoci o la vida religiosa, fins i tot abans dels 18 anys, mentre que en altres llocs això ocorre després dels 30 anys, quan la joventut ja s'ha acabat. En molts contextos, la transició cap a l'edat adulta s'ha convertit en un camí llarg, complicat, no lineal, en què s'alternen passos endavant i enrere, on la recerca de treball generalment predomina sobre la dimensió afectiva. Això fa que sigui més difícil per als joves prendre eleccions definitives i, com assenyalava una CE africana, «evidencia la necessitat de crear un marc formal per al seu suport personalitzat».

17. En la fase de les decisions importants amb les oportunitats i els vincles que deriven d'un context social en canvi constant, que genera precarietat i inseguretat (cf. DP I, 3 i III, 1), interactuen les potencialitats i els problemes psicològics típics de les condicions juvenils, que han de ser reconeguts, elaborats i resolts durant el procés de creixement, eventualment amb un suport adequat. Entre les dificultats, els experts recorden la rigidesa o impulsivitat dels comportaments, la inestabilitat en els compromisos, la fredor i la falta d'empatia, la intuïció emocional reduïda, la incapacitat o por excessiva per establir vincles. També emergeixen, més habitualment, actituds que assenyalen la necessitat d'una purificació i alliberament: dependència afectiva, sentiments

d'inferioritat, manca de coratge i força davant dels riscos, inclinació a la satisfacció sexual autocentrada, actituds agressives, l'exhibicionisme i la necessitat d'estar en el centre d'atenció. En canvi, són recursos valuosos per conrear i exercitar en la vida concreta: l'empatia vers les persones que un es troba, una percepció equilibrada del sentiment de culpa, el contacte amb la pròpia intimitat, la disponibilitat per ajudar i col·laborar, la capacitat de distingir les pròpies necessitats i responsabilitats de les dels altres, de sostenir fins i tot en la soledat les pròpies decisions, de resistir i lluitar davant de les dificultats i els fracassos, de dur a terme de manera responsable les tasques assumides.

18. La joventut es configura no només com una fase de transició entre els primers passos cap a l'autonomia realitzats en l'adolescència i la responsabilitat de l'edat adulta, sinó com el moment d'un salt qualitatiu des del punt de vista de la participació personal en les relacions i en els compromisos i des del punt de vista de la capacitat d'interioritat i de solitud. Per descomptat, és un temps d'experimentació, d'alts i baixos, d'esperança i por que s'alternen, i de tensió necessària entre els aspectes positius i negatius, a través del qual s'aprèn a articular i integrar les dimensions afectives, sexuals, intel·lectuals, espirituals, corporals, relacionals i socials. Aquest camí, que es desplega a través de petites decisions quotidianes i decisions de major importància, permet a cadascú descobrir la seva singularitat i l'originalitat de la seva vocació.

Educació, escola i universitat

19. Les institucions educatives i de formació no són només el lloc on els joves passen gran part del seu temps, són sobretot un espai existencial que la societat posa a disposició per al seu creixement intel·lectual i humà, i per a la seva orientació vocacional. No obstant això, hi ha problemes relacionats principalment amb els sistemes escolars i universitaris que simplement es limiten a informar sense formar, que no ajuden a madurar un esperit crític i aprofundir el sentit també vocacional en l'estudi. En molts països són evidents les disparitats en l'accés al sistema escolar, diferències en les oportunitats d'educació entre zones rurals i urbanes, i percentatges d'abandonament alarmants: en la seva totalitat, representen una amenaça per al futur dels joves i de la societat. En alguns països és igualment preocupant el fenomen dels qui no treballen ni estudien (els anomenats "nini"), que requereix atenció també en termes pastorals.

20. En molts països, on manca el sistema educatiu, l'Església i les seves institucions educatives exerceixen un paper fonamental de suplència, mentre que en altres llocs tenen dificultats per mantenir l'estàndard nacional de qualitat. Una àrea d'especial delicadesa és la formació professional, que veu exercir un paper molt important, en molts països, les institucions escolars catòliques: no es limiten a transmetre coneixement tècnics, sinó que ajuden els alumnes a descobrir com fructificar les seves capacitats, independentment de quines i quantes siguin. Són de gran importància les iniciatives de formació a distància o informal, especialment en els contextos d'una més gran pobresa i privacions, ja que ofereixen oportunitats per a posar remei a les diferències en l'accés a l'educació.

21. No existeix només l'escola: com afirma la RP, «la identitat del jove també es forma per les nostres relacions externes i la pertinença a grups específics, associacions i moviments actius també fora de l'Església. De vegades, les parròquies ja no són llocs de connexió» (RP 1). Hi ha també el gran desig de trobar models positius: «Reconeixem el paper d'educadors i amics, per exemple, líders de grups juvenils, que poden arribar a ser per a nosaltres bons exemples. Necessitem trobar models atractius, coherents i autèntics» (RP 1).

Treball i professió

22. La transició al treball i a la vida professional continua essent de gran importància, i la distància que es registra en alguns llocs entre l'itinerari escolar i universitari i les demandes del món del treball fa aquesta transició encara més delicada. Els joves que van contestar el QoL afirmen que tenir un treball estable és essencial (82,7%), perquè comporta estabilitat econòmica i relacional, i la possibilitat de realització personal (89,7%). El treball és un mitjà necessari, si bé és cert que no suficient, per a realitzar el propi projecte de vida, com tenir una família (80,4%) i fills.

23. Les preocupacions són més grans on la desocupació juvenil és particularment alta. En els contextos més pobres, el treball adquireix un significat de rescat social, mentre la falta de treball és una de les principals causes de l'emigració a l'exterior. A l'Àsia, en particular, els joves creixen confrontant-se amb una cultura de l'èxit i del prestigi social, i amb una ètica del treball que impregna les expectatives dels pares i estructura el sistema escolar, generant un clima de gran competició, una orientació altament selectiva i càrregues de treball molt intenses i estressants. Els joves –afirma la RP– continuen convençuts de la necessitat d'«afirmar la dignitat inherent al treball» (RP 3), però també assenyalen l'esforç per conrear l'esperança i els somnis en condicions socio-econòmiques extremadament dures, que generen por (cf. RP 3). Caldria aprofundir millor –indiquen algunes CE– la relació entre vocació i professió, i la diferent “intensitat vocacional” de les diverses professions.

Joves, creences i religions

24. Les varietats i les diferències també es refereixen al context religiós on creixen els joves: hi ha països on els catòlics representen la majoria, mentre que en altres són només una petita minoria, a vegades socialment acceptada, altres vegades discriminada i perseguida fins al martiri. Existeixen contextos on el cristianisme ha de confrontar-se amb les conseqüències de decisions passades, fins i tot polítiques, que soscaven la seva credibilitat; altres contextos on els catòlics es confronten amb la riquesa cultural i espiritual d'altres tradicions religioses o de les cultures tradicionals. Hi ha contextos secularitzats, que consideren la fe com quelcom purament privat, i altres on creix de manera desproporcionada la influència de les sectes religioses o propostes espirituals d'un altre tipus (*newage*, etc.). Hi ha regions en les que el cristianisme i la religió es consideren una herència del passat, altres en les que encara representen l'eix estructurant de la vida social. En alguns països, la comunitat catòlica no és homogènia, sinó que inclou minories ètnico-culturals (comunitats indígenes) i fins i tot religioses (pluralitat de ritus); en d'altres, està cridada a donar lloc als fidels provinents de processos migratoris.

25. Com mostren les investigacions sociològiques, el context és variat pel que fa a la relació amb la fe i amb la pertinença confessional. Com es va evidenciar en el SI, «una part del desinterès i de l'apatia dels joves en termes de fe (i del menor atractiu de les Esglésies) és atribuïble a la dificultat de les grans institucions religioses en sintonitzar-se amb la consciència moderna; i això en contextos socials que també posen les persones noves i punyents qüestions de significat davant les nombroses incerteses que pesen sobre la vida individual i col·lectiva. Després de tot, en un món juvenil molt diferenciat en el seu interior, hi ha signes de vitalitat religiosa i espiritual, que es poden trobar tan en les grans Esglésies com fora d'elles». I a més: «Aquesta àmplia coexistència de creients, no creients i “diferentment creients”, en lloc de generar tensions i conflictes, sembla afavorir–sota certes condicions– situacions de reconeixement recíproc. Això s'aplica especialment quan un es troba d'una banda amb un ateisme o un

agnosticisme que presenta un rostre més humà, no arrogant ni presumtuós; i, d'altra banda, amb una creença religiosa més dialogant que fanàtica».

CAPÍTOL II EXPERIÈNCIES I LLENGUATGES

26. Com va posar plàsticament en evidència la RP, les joves generacions són portadores d'un enfocament de la realitat amb trets específics, que representa un recurs i una font d'originalitat; però també pot generar confusió o perplexitat en els adults. Cal evitar judicis precipitats. Aquest enfocament es basa en la prioritat de la concreció i l'operabilitat pel que fa a l'anàlisi teòrica. No es tracta d'un activisme cec i d'un menyspreu a la dimensió intel·lectual: en la manera de procedir que és espontània per als joves, les coses es comprenen fent-les i els problemes es resolen quan es presenten. És igualment evident el fet que per als joves el pluralisme, fins i tot radical, de les diferències, és un fet. Això no equival a una renúncia relativista a l'afirmació de les identitats, sinó que comporta una consciència original de l'existència d'altres maneres d'estar al món i un esforç deliberat per a la seva inclusió, perquè tots puguin sentir-se representats pel fruit del treball comú.

Compromís i participació social

27. Davant de les contradiccions de la societat, nombroses CE assenyalen una sensibilitat i un compromís dels joves, a vegades sota la forma de voluntariat, signe de la disponibilitat a assumir responsabilitats i del desig d'utilitzar els talents, competències i creativitat que tenen. Entre els temes que resulten més importants per a ells hi ha la sostenibilitat social i del medi ambient, les discriminacions i el racisme. La participació dels joves sovint segueix plantejaments inèdits, aprofitant també les potencialitats de la comunicació digital en termes de mobilització i pressió política: difusió d'estils de vida i de models de consum i inversió crítics, solidaris i curosos del medi ambient; noves formes de compromís i participació en la societat i en la política; noves formes de benestar i assistència social per a donar garanties als subjectes més dèbils. Com mostren també alguns exemples molt recents en tots els continents els joves saben mobilitzar-se sobretot per causes en les que se senten directament implicats i quan poden exercir un veritable protagonisme i no simplement anar per darrere d'altres grups.

28. Els joves destaquen que, pel que fa a la promoció de la justícia, la imatge de l'Església es presenta "dicotòmica": d'una banda vol ser present en la història al costat dels últims, d'altra banda encara té molt per fer per extirpar situacions, fins i tot greus i generalitzades, de corrupció, que la fan córrer el risc de conformar-se al món en lloc de ser portadora d'una alternativa inspirada en l'Evangeli.

Espiritualitat i religiositat

29. Com ha evidenciat la RP, la varietat és la característica que expressa millor la relació dels joves amb la fe i la pràctica religiosa. En general, es declaren oberts a l'espiritualitat, encara que allò sagrat, sovint, se separa de la vida quotidiana. Molts veuen la religió com un afer privat i es consideren espirituals però no religiosos (en el sentit de pertànyer a una confessió religiosa) (cf. RP 7). La religió ja no es veu com la forma privilegiada per accedir al sentit de la vida, i està acompanyada i algunes vegades reemplaçada per ideologies i altres corrents de pensament, o per l'èxit personal o professional (cf. RP 5).

30. La mateixa varietat es troba en la relació dels joves amb la figura de Jesús. Molts el reconeixen com a Salvador i Fill de Déu i amb freqüència se senten propers a ell a través de Maria, la seva mare. Altres no tenen una relació personal amb ell, però el consideren un home bo i un punt de referència ètic. Per a d'altres, és una figura del passat mancat de rellevància existencial, o molt distant de l'experiència humana (així com es percep distant l'Església). Les imatges falses de Jesús el priven de fascinació als ulls dels joves, de la mateixa manera que una concepció que considera la perfecció cristiana més enllà de les capacitats humanes ens condueix a considerar el cristianisme un estàndard inabastable (cf. RP 6). En diferents contextos els joves catòlics demanen propostes de pregària i moments sacramentals que aconseguixin interceptar la seva vida quotidiana, però cal reconèixer que no sempre els pastors són capaços d'entrar en sintonia amb les especificitats generacionals d'aquestes expectatives.

Els joves en la vida de l'Església

31. Un cert nombre de joves, variable segons els diferents contextos, se sent part viva de l'Església i ho manifesta amb convicció, a través d'un compromís actiu dins d'ella. Hi ha joves que «experimenten una Església molt propera a ells, en llocs com Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina, així com en diferents moviments globals; fins i tot alguns joves que no viuen l'Evangeli se senten connectats a l'Església» (RP 7). Diverses CE assenyalen que els joves són i han de ser considerats part integral de l'Església i que el compromís amb ells és una dimensió fonamental de la pastoral. No és estrany veure grups de joves, i també membres de moviments i associacions, poc inserits en la vida de les comunitats: superar aquesta dinàmica de separació és per algunes CE un objectiu sinodal.

32. Malgrat que molts joves denunciïn el risc de ser marginats, hi ha nombroses activitats eclesials en les quals poden participar activament i fins i tot com a protagonistes. Es destaquen les diverses formes de voluntariat, tret qualificador de les joves generacions. L'animació de la catequesi i de la litúrgia, així com també la cura dels més petits, són altres àrees d'acció que troben una particular fecunditat en l'oratori i en altres estructures pastorals similars. Fins i tot els moviments, les associacions i les congregacions religioses ofereixen als joves oportunitats de compromís i de corresponsabilitat. En molts contextos, la pietat popular continua sent un accés important a la fe per a les joves generacions, que troben importants canals d'expressió en el cos, en l'afectivitat, en la música i en el cant. Juntament amb altres reunions nacionals, internacionals i continentals, la JMJ exerceix un paper important en la vida de molts joves perquè, com afirma una CE, ofereix «una experiència viva de fe i comunió, que els ajuda a enfrontar els grans reptes de la vida i a prendre el seu lloc de manera responsable en la societat i en la comunitat eclesial».

33. S'evidencien entre els joves el desig i la capacitat per treballar en equip, la qual cosa és un punt de força en moltes situacions. A vegades aquesta disponibilitat xoca amb l'excessiu autoritarisme dels adults i dels ministres: «En moltes ocasions, els joves tenen dificultat per trobar un espai en l'Església en el que puguin participar i ser protagonistes. Els joves, a partir de les seves experiències, perceben una Església que els considera massa joves i inexperts per a liderar o prendre decisions, ja que es pensa que només cometem errors» (RP 7). És igualment clar que on els joves estan presents i són valoritzats, l'estil de l'Església i el seu dinamisme adquireix una forta vitalitat que atreu l'atenció.

La transversalitat del continent digital

34. És evident com n'és, de penetrant, la presència de les xarxes digitals i socials en el món dels joves. Ho afirmen clarament els joves en la RP: «L'impacte de les xarxes

socials en la vida dels joves no pot ser subestimat. Les xarxes socials són una part significativa de la identitat i de l'estil de vida dels joves. Els ambients digitals tenen un gran potencial per unir persones distants geogràficament com mai l'havien tingut abans. L'intercanvi d'informació, ideals, valors i interessos comuns actualment és més possible. L'accés a eines d'aprenentatge *online* ha obert oportunitats educatives per a joves en zones remotes i ha portat el món del coneixement a l'abast d'un clic» (RP 4).

35. La xarxa també representa un territori de soledat, manipulació, explotació i violència, fins al cas extrem del "*dark web*" (internet fosc). Els joves són conscients de la presència de riscos: «L'ambigüitat de la tecnologia, però, es fa evident quan porta a certs vicis. Aquest perill es manifesta per mitjà de l'aïllament, la peresa, la desolació i l'avorriment. És evident que els joves del món estan consumint obsessivament productes virtuals. Malgrat viure en un món híper-connectat, la comunicació entre joves roman limitada a aquells que són similars entre ells [...]. L'arribada de les xarxes socials ha portat nous reptes donat el grau de poder que les companyies d'aquests nous mitjans exerceixen sobre la vida dels joves » (RP 4). La maduresa de la capacitat d'una serena confrontació i diàleg amb la diversitat es veu obstaculitzada i això constitueix un veritable desafiament educatiu pel que fa als joves. Sobre aquesta duplicitat també convergeixen les CE, si bé accentuant les avaluacions crítiques. Per ignorància i poca formació, als pastors i als adults en general els costa entendre aquest nou llenguatge i tendeixen a tenir por, sentint-se enfront d'un "enemic invisible i omnipresent", que a vegades demonitzen.

La música i les altres formes d'expressió artística

36. Com assenyalen moltes CE, la música és un llenguatge fonamental per als joves: constitueix la banda sonora de la seva vida, en la qual estan constantment immersos, i contribueix al camí de formació de la identitat d'una manera que, malgrat la consciència quasi generalitzada de la seva importància, l'Església poques vegades aprofundeix. La música fa sentir emocions, involucrant també físicament, obre espais d'interioritat i ajuda que siguin comunicables. Al mateix temps, transmet missatges, vehiculant estils de vida i valors consonants o alternatius a aquells proposats per altres agents educatius. En algunes cultures juvenils, el món de la música pot constituir una espècie de refugi inaccessible per als adults. Donat el seu poder, el món de la música és fàcilment influenciat i manipulat fins i tot per interessos comercials i especulatius.

37. La música i el fet de compartir-la activen processos de socialització. Els concerts reuneixen milers de joves: no sense ambigüitat, expressa l'exigència d'estar junts, fent que les diferències individuals passin a un segon pla. Els grans esdeveniments musicals es poden viure com una experiència totalitzadora: espectacle visual i acústic, dansa, moviment, proximitat i contacte físic que permet sortir d'un mateix i sentir-se en harmonia amb altres desconeguts. Al mateix temps, també poden ser una ocasió per a una escolta passiva, en la qual l'efecte de la música, a vegades amplificat per l'ús de drogues, té un paper despersonalitzador. Fins i tot la pràctica musical té un valor personal i social. Molts joves compositors i músics senten la responsabilitat d'interpretar l'experiència de la seva pròpia generació i intenten comunicar als seus coetanis missatges sobre qüestions socials rellevants, des de la sexualitat fins a les relacions interpersonals i la valorització de les cultures tradicionals.

38. Si bé menys dominant que la música, l'ús de moltes altres formes d'expressió artística juga un paper fonamental en la formació de la identitat personal i social dels joves: pintura, escultura, cine, arts visuals, dansa, teatre, fotografia, historietes, gràfica, art digital, escriptura, poesia, literatura, etc. Quan es practiquen activament, permeten exercitar la creativitat personal i participar en l'elaboració cultural, en particular a través d'iniciatives experimentals que preveuen cada vegada més l'ús de noves tecnologies.

Són de gran interès aquelles formes d'expressió artística relacionades amb les tradicions populars i locals, amb especial atenció a les de les minories ètniques, que connecten els joves amb l'herència del passat i ofereixen oportunitats per a la pràctica cultural, independentment del nivell d'escolaritat o de la disponibilitat d'instruments tècnics o tecnològics.

El món de l'esport

39. L'esport és un altre gran àmbit de creixement i confrontació per als joves, en el qual l'Església està invertint en moltes parts del món. El papa Francesc l'inclou en l'àmbit de l'educació informal, sobre el qual convida a apostar per afrontar l'empobriment intel·lectualista de l'educació formal (cf. *Discurs als participants en el Congrés Mundial organitzat per la Congregació per a l'Educació Catòlica*, 21 de novembre de 2015). Els experts consideren que les nostres són "societats esportitzades", i això és particularment cert per al món juvenil. Cal interrogar-se, però, sobre els valors i models que, més enllà de la retòrica, la nostra societat transmet a través de la pràctica esportiva, molt sovint centrada en l'èxit a qualsevol preu, fins i tot amb l'engany, relegant a l'oblit l'esforç i el compromís de qui és derrotat.

40. Com els grans concerts, també els esdeveniments esportius massius constitueixen experiències de construcció d'una identitat col·lectiva, amb caràcters marcadament rituals. Fins i tot el món de l'esport no està exempt de formes de manipulació comercial i especulativa, a partir de pràctiques contràries a la dignitat humana i als valors del joc net (com el dopatge, difós també a nivell juvenil i d'aficionats, o la corrupció) i la contigüitat amb formes de violència sobre les quals pesen fins i tot la insatisfacció i les tensions socials extra-esportives. També és un potent instrument d'integració pels qui pateixen formes d'exclusió i de marginació, com ho demostren moltes experiències, per exemple, les del moviment paralímpic.

CAPÍTOL III EN LA CULTURA DEL DESCART

41. La cultura del descart és una de les característiques de la mentalitat contemporània que el papa Francesc no para de denunciar. Les CE assenyalen com els joves freqüentment en són víctimes, en diversos camps i de diferents maneres. Alhora, no hem d'oblidar que els joves també poden estar impregnats d'aquesta cultura i implementar comportaments que produeixen el "descart" d'altres persones o la degradació del medi ambient com a resultat d'eleccions de consum irresponsables. Finalment, hem de reconèixer que, a vegades, fins i tot alguns responsables eclesials són còmplices d'aquesta forma de pensar i d'actuar, contribuint a generar indiferència i exclusió.

42. L'Església, també a través d'aquest Sínode, està cridada a prestar una atenció específica als joves víctimes de la injustícia i de l'explotació, a través d'una obra fonamental de reconeixement: l'obertura d'espais on puguin expressar-se, i sobretot ser escoltats, constitueix una reafirmació de la seva dignitat personal contra qualsevol pretensió de negació, i restitueix un nom i un rostre a qui, massa sovint, li és negat per la història. Això afavorirà l'expressió del potencial del qual, fins i tot els joves "descartats" són portadors: són capaços de ser subjectes del seu propi desenvolupament i el seu punt de vista representa una contribució irremplaçable a la construcció del bé comú, en una dinàmica de creixement continu de l'esperança, a partir de l'experiència concreta

que les pedres que rebutjaren els constructors poden convertir-se en pedres angulars (cf. Sl 118,22; Lc 20,17; He 4,11; 1Pe 2,4).

La qüestió laboral

43. Com ho evidencien les CE, hi ha molts països on la desocupació juvenil assoleix nivells que no és exagerat definir com a dramàtics. La conseqüència més greu no és econòmica, perquè sovint les famílies, els sistemes de benestar o les institucions de caritat aconseguen d'alguna manera compensar les necessitats materials dels desocupats. El veritable problema és que «el jove que està sense feina té anestesiada la utopia o està a punt de perdre-la» (Francesc, *Discurs als membres de la Comissió Pontificia per a l'Amèrica Llatina*, 28 de febrer de 2014). Els joves de la RP es van expressar amb extraordinària consonància: «A vegades, acabem abandonant els nostres somnis. Tenim massa por, i alguns de nosaltres hem deixat de somniar. Això es veu en moltes pressions socio-econòmiques que poden robar el sentit d'esperança dels joves. A vegades, ni tan sols tenim les oportunitats per continuar somiant» (RP 3).

44. Un efecte similar es troba en totes aquelles situacions on les persones, inclosos els joves, es veuen forçades per la necessitat a acceptar una feina que no respecta la seva dignitat; és el cas del treball negre i informal –sovint sinònim d'explotació–, del tràfic de persones i de moltes formes de treball forçat i d'esclavitud que afecten milions de persones arreu del món. Com molts en el món, els joves de la RP han expressat la seva preocupació pel progrés tecnològic que amenaça de revelar-se enemic del treball i dels treballadors: «L'arribada de la intel·ligència artificial i de les noves tecnologies, com la robòtica i l'automatització, comporten riscos per a les oportunitats d'ocupació per a les classes treballadores. La tecnologia pot ser nociva per a la dignitat humana si no és usada conscientment i amb cura i si la dignitat humana no està en el centre del seu interès» (RP 4).

Els joves migrants

45. Entre els migrants, un alt percentatge està format per joves. Les raons que impulsen a emigrar són variades, com evidencia la RP: «Els joves somien amb una vida millor, però molts es veuen forçats a emigrar per trobar una millor situació econòmica i ambiental. Cerquen pau i són especialment atrets vers el “mite occidental”, com ho presenten els mitjans de comunicació» (RP 3); però també tenen «por perquè en molts dels nostres països hi ha una inestabilitat social, política i econòmica» (RP 1), i «un somni comú que travessa tots els Continents i oceans és el desig de trobar un lloc al qual el jove pugui sentir que pertany» (RP 3).

46. Situacions particularment delicades estan representades pels menors no acompanyats per un familiar adult i pels qui arriben a un país estranger en edat escolar avançada (cf. Francesc, *Missatge per a la Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat 2017. Migrants menors, vulnerables i sense veu*, 8 de setembre de 2016)). Molts corren el risc d'acabar en el tràfic d'éssers humans i alguns literalment desapareixen en el no-res. A aquests cal agregar els joves de les segones generacions, que experimenten dificultats en termes d'identitat i de mediació entre les cultures a les que pertanyen, particularment quan hi ha una gran diferència social i cultural entre el país d'origen i el país al qual van arribar.

47. Com subratllen nombroses CE, la migració dels joves representa un empobriment del capital humà, emprenedor i valent, en els països d'origen i una amenaça per al seu desenvolupament sostenible. Per a les societats –i les Esglésies– que els reben, és un gran potencial de transformació, l'expressió del qual requereix un acompanyament amb

programes adequats i amb visió de futur. En aquest sentit, però, els joves de la RP expressen una prudència de la qual hem de deixar-nos interrogar: «No hi ha encara un consens unànime sobre la qüestió de l'acollida de migrants i refugiats, ni sobre les causes d'aquest fenomen. Aquest desacord es dona malgrat el reconeixement de la crida universal a tenir cura de la dignitat de cada persona» (RP 2). Juntament amb els qui emigren, no hem d'oblidar la multitud de joves que continuen vivint en condicions de guerra o d'instabilitat política. Els joves de la RP, no obstant això, insisteixen que «malgrat les moltes guerres i les intermitents propagacions de violència, els joves mantenen l'esperança» (RP 3).

Les diverses formes de discriminació

48. Els estudis internacionals evidencien que molts joves afronten desigualtats i discriminacions a causa del seu gènere, classe social, pertinença religiosa, orientació sexual, posició geogràfica, discapacitat o ètnia. Sobre aquesta qüestió els joves són molt sensibles i la RP es va expressar amb gran claredat: «El racisme, a diferents nivells, afecta els joves en les diverses parts del món» (RP 2). El mateix fenomen és assenyalat per nombroses CE. Una atenció especial és donada per la RP a les formes de discriminació que afecten les dones joves, també en el context eclesial: «Un problema general en la societat en la qual la dona no té encara un lloc equitatiu. Això també és cert en l'Església» (RP 5). Els joves, per tant, es pregunten «quins són els llocs en els que la dona pot realitzar-se en l'Església i en la societat?» (RP 5), conscients que «l'Església pot abordar aquests problemes amb discussions concretes i obertura de ment a diferents idees i experiències» (RP 5). Finalment, els joves assenyalen la persistència de discriminacions de base religiosa, especialment contra els cristians. Això s'aplica tant en aquells contextos on els cristians representen una minoria, exposats a la violència i a la pressió de la majoria que reclama la seva conversió, com també en situacions d'alta secularització (cf. RP 2).

Malalties, patiment i exclusió

49. Moltes CE i la RP no amaguen que molts joves han d'afrontar les conseqüències d'esdeveniments traumàtics de diferents tipus o amb diverses formes de malaltia, sofriment i discapacitat. També compten amb l'acollida i el suport de l'Església, dels quals necessiten igualment les seves famílies. Particularment en països amb un alt nivell de vida, són cada vegada més difoses, sobretot entre els joves, algunes formes de malestar psicològic, depressió, malaltia mental i trastorns alimentaris vinculats a experiències de profunda infelicitat o a la incapacitat de trobar una ubicació dins de la societat. En alguns països el suïcidi és la principal causa de mort en el grup d'edat entre 15 i 44 anys.

50. Moltes CE de diferents regions assenyalen amb gran alarma la difusió entre els joves –i fins i tot molt joves- d'abusos i dependència de diversos tipus (drogues tradicionals i sintètiques, alcohol, ludopatia i dependència d'Internet, pornografia, etc.), així com comportaments desviats de diferents tipus (*bullying*, violència, abusos sexuals). Pel papa Francesc és clar que, en molts casos, aquestes formes de dependència no són conseqüència de caure en el vici, sinó un efecte de la dinàmica d'exclusió: «Hi ha tot un armament mundial de droga que està destruint aquesta generació de joves que està destinada al descart» (Discurs als membres de la Comissió Pontifícia per a l'Amèrica Llatina, 28 de febrer de 2014). En tot això surt a la llum no només la fragilitat dels qui cometten aquests actes, sinó també la de les víctimes, de les famílies i de tota la societat. Abusos i dependències, així com reaccions de violència o desviació davant de les contradiccions de la societat, són algunes de les raons que porten els joves –fins i tot menors- a la presó. Donades les dificultats del sistema penal per a oferir oportunitats de

recuperació social, hi ha un alt risc que la detenció de joves amb baixa perillositat social els ubiqui en un circuit criminal del qual és difícil sortir, com ho demostren els alts percentatges de reincidència. També és sabut com la detenció afecta de manera desproporcionada els membres d'alguns grups ètnics i socials, també com a efecte de prejudicis i discriminacions.

CAPÍTOL IV DESAFIAMENTS ANTROPOLÒGICS I CULTURALS

51. Les societats i les cultures del nostre temps, si bé en diferents formes, estan marcades per algunes conjuntures. Les seves repeticions contínues ens fan reconèixer-les com a signes del canvi d'època que estem vivint a nivell antropològic i cultural. Els joves, sentinelles i sismògrafs de totes les èpoques, les adverteixen més que altres com a font de noves oportunitats i d'amenaques inèdites. Alguns analistes parlen d'una "metamorfosi" de la condició humana, que planteja enormes desafiaments per a tothom, especialment per als joves, en el camí de construcció d'una identitat sòlida.

El cos, l'afectivitat i la sexualitat

52. Una primera conjuntura es refereix a la corporeïtat en les seves múltiples facetes. Des de sempre el cos, frontera i intersecció entre natura i cultura, assenyala i preserva el sentit del límit de la creatura i és un do per acollir amb alegria i gratitud. Els desenvolupaments de la investigació i de les tecnologies biomèdiques generen una concepció diferent del cos. Les perspectives d'integració cada vegada més extremes entre el cos i la màquina, entre els circuits neuronals i electrònics, que troben la seva icona en el *cyborg*, afavoreixen un enfocament tecnocràtic de la corporeïtat, també des del punt de vista del control dels dinamismes biològics. Pel que fa a això, s'assenyala que les donants d'òvuls i les mares substituïdes són preferiblement joves. Més enllà de les avaluacions exquisidament ètiques, aquestes novetats no poden tenir un impacte en la concepció del cos i en la seva indisponibilitat. Alguns evidencien una dificultat en les joves generacions per a reconciliar-se amb la dimensió de la pròpia creaturalitat. En alguns contextos, també s'assenyala la difusió de la fascinació per experiències extremes, fins al risc de la vida, com una oportunitat per al reconeixement social o per a experimentar emocions fortes. A més, la sexualitat precoç, la promiscuïtat sexual, la pornografia digital, l'exhibició del propi cos *on line* i el turisme sexual corren el risc de desfigurar la bellesa i la profunditat de la vida afectiva i sexual.

53. En el context eclesial s'adverteix la importància del cos, de l'afectivitat i de la sexualitat, però moltes vegades no s'aconsegueix convertir-la en l'eix del camí educatiu i de fe, redescobrint i valoritzant el significat de la diferència sexual i les dinàmiques vocacionals típiques del masculí i femení. Els estudis sociològics mostren que molts joves catòlics no segueixen les indicacions de la moral sexual de l'Església. Cap CE ofereix solucions o receptes, però molts opinen que «la qüestió de la sexualitat ha de discutir-se més obertament i sense prejudicis». La RP evidencia que els ensenyaments de l'Església sobre temes controvertits, com «la contracepció, l'avortament, l'homosexualitat, la convivència, el matrimoni» (RP 5) són font de debat entre els joves, ja sigui dins de l'Església com en la societat. Hi ha joves catòlics que troben en els ensenyaments de l'Església una font d'alegria i desitgen que «l'Església no només s'aferra a elles enmig de la impopularitat, sinó que també les proclami i ensenyi amb una profunditat més gran» (RP 5). Els qui no les comparteixen, però, expressen el desig de continuar formant part de l'Església i sol·liciten una claredat més gran en aquest sentit. En conseqüència, la RP demana als responsables eclesials que «parlin amb una

terminologia concreta sobre temes incòmodes com l'homosexualitat i qüestions de gènere, sobre les quals ja els joves discuteixen lliurement sense tabús» (RP 11).

Nous paradigmes cognitius i recerca de la veritat

54. Amb diferents intensitats, molts països de tot el món estan tractant de resoldre el fenomen de les *fakenews*, és a dir de la difusió incontrolable de notícies falses a través dels mitjans de comunicació (no només digitals) i la creixent dificultat per distingir-les de les notícies veritables. En el debat públic, la veritat i la força de l'argumentació semblen haver perdut la capacitat de persuasió. Per aquesta raó es va encunyar el terme "postveritat". Com assenyala també una CE, «a les xarxes socials i als mitjans digitals no hi ha una jerarquia de la veritat».

55. Els joves estan particularment exposats a aquest clima, pels seus costums comunicatius, i necessiten ser acompanyats per no desorientar-se. En el món de la postveritat, la frase «Crist és la Veritat que fa a l'Església diferent de qualsevol altre grup secular amb el que ens podem identificar» (RP 11), que la RP utilitza, acaba inevitablement per tenir una densitat de significat diferent que en altres èpoques. No es tracta de renunciar a allò específic més preciós del cristianisme per conformar-se a l'esperit del món, els joves no demanen tampoc això, sinó que és necessari trobar la manera per a transmetre el missatge cristià en circumstàncies culturals que han canviat. D'acord amb la tradició bíblica, és bo reconèixer que la veritat té una base relacional: els éssers humans descobreixen la veritat en el moment que l'experimenten de part de Déu, l'únic veritablement atendible i digne de confiança. Aquesta veritat ha de ser testimoniada i practicada i no només argumentada i demostrada. D'això en són conscients també els joves de la RP: «Les històries personals en l'Església són camins efectius d'evangelització quan són experiències personals veritables que no poden ser discutides» (RP 15).

56. Avui és necessari ser conscients que alguns mecanismes de funcionament dels mitjans digitals i la necessitat de seleccionar unes de les infinites ofertes d'informació per accedir-hi, fan que cada vegada més persones entrin en contacte només amb els qui pensen de la mateixa manera. També grups, institucions i associacions eclesials corren el risc de convertir-se en circuits tancats (cf. GE 115).

Els efectes antropològics del món digital

57. Des del punt de vista antropològic, la irrupció de les tecnologies digitals està començant a tenir un impacte molt profund en la noció del temps i de l'espai, en la percepció de si mateix, dels altres i del món, en la manera de comunicar, d'aprendre i informar-se. Un enfocament a la realitat que privilegia la imatge respecte a l'escolta i a la lectura, està modificant la manera d'aprendre i el desenvolupament del sentit crític. En perspectiva, qüestionarà també les modalitats de transmetre una fe basada en l'escolta de la Paraula de Déu i en la lectura de la Sagrada Escripura. De les respostes de les CE, s'entén que no moltes semblen completament conscients de la metamorfosi que s'està produint.

58. L'ús superficial dels mitjans digitals exposa al risc d'aïllament, fins i tot extrem —és el fenomen conegut amb el terme japonès *hikikomori*, que afecta un nombre creixent de joves en molts països, en particular asiàtics— i de refugi en una felicitat il·lusòria i inconsistent que genera formes de dependència. Els joves de la RP en són conscients: «Sovint, els joves tendeixen a separar el seu comportament *on line* i *off line*. Cal oferir als joves formació sobre com viure la seva vida digital. Les relacions *on line* poden tornar-se inhumanes. Els espais digitals ens enceguen a la vulnerabilitat de l'altre i

obstaculitzen la reflexió personal. Problemes com la pornografia distorsionen la percepció que el jove té de la sexualitat humana. Altres riscos inclouen: la pèrdua de la identitat causada per una falsa comprensió de la persona, una construcció virtual de la personalitat, i la pèrdua d'una presència social concreta. A més, riscos a llarg termini inclouen: la pèrdua de la memòria, de la cultura i de la creativitat davant l'accés immediata la informació, i una pèrdua de concentració causada per la fragmentació. També existeix una cultura i dictadura de les aparences» (RP 4).

La desil·lusió institucional i les noves formes de participació

59. Un altre tret que travessa moltes societats contemporànies és la debilitat de les institucions i la disminució de la confiança en elles, inclosa l'Església. Les respostes al QoL mostren que només una minoria de joves (16,7%) considera que tenen la possibilitat d'influir en la vida pública del seu país: no és que no vulguin, però es troben amb reduïdes possibilitats i espais. La falta d'un lideratge en qui confiar, en diferents nivells i en àmbit civil i eclesial, és fortament denunciada pels joves. Una fragilitat particularment evident està generada per la difusió de la corrupció. Les institucions haurien de preocupar-se pel bé comú i, quan alguns aconseguen inclinar-les als seus propis interessos particulars, pateixen una erosió dramàtica de credibilitat. Per això la corrupció és una plaga que afecta moltes societats en els seus ciments. El desafiament de la justícia social necessàriament passa per la construcció d'institucions justes, que es posin al servei de la dignitat humana en un sentit integral.

60. El desencantament vers les institucions pot, no obstant això, ser saludable si s'obre a processos de participació i a l'assumpció de responsabilitats sense romandre presoners de l'escepticisme. Moltes CE evidencien que, en un context d'inseguretat i por del futur, els joves ja no es vinculen a les institucions com a tals sinó més aviat a les persones que, dins d'elles, comuniquen valors amb el testimoni de les seves vides. A nivell personal i institucional, coherència i autenticitat són factors fonamentals de credibilitat.

La paràlisi de la decisió en la sobreabundància de les propostes

61. Diversos elements esmentats anteriorment concorren per explicar per què, en algunes parts del món, vivim immersos en una "cultura de la indecisió", que considera impossible o fins i tot insensata una elecció per a la vida. En un món on les oportunitats i les propostes augmenten exponencialment, és espontani reaccionar amb eleccions sempre reversibles, fins i tot si això implica una mortificació contínua del desig. El procés de discerniment vocacional, al llarg de l'eix marcat per les etapes de "reconèixer, interpretar, escollir" s'empantanega sovint justament en el moment de l'elecció i de la seva implementació. Algunes vegades a un li agradaria tenir seguretats externes, que no necessiten l'esforç de caminar en la fe, lliurant-se a la Paraula; altres vegades, predomina la por d'abandonar les pròpies conviccions per obrir-se a les sorpreses de Déu.

62. També la inseguretat de les condicions de treball i la precarietat social bloquegen qualsevol planificació a mitjà i llarg termini. Algunes CE, especialment en el món occidental, afirmen que és molt difícil per als joves realitzar un projecte matrimonial sense posar en risc l'autosuficiència econòmica. A més, com ho testifiquen les respostes al QoL, molts joves es pregunten com és possible una elecció definitiva en un món on res sembla ser estable, ni tan sols la distinció entre veritable i fals. Un dels desafiaments urgents que caracteritzen el nostre temps és, per tant, la decisió de vida com una assumpció responsable de la pròpia existència.

Més enllà de la secularització

63. Desmentint les prediccions fetes en els últims dos segles, la secularització no sembla afirmar-se com el destí ineluctable de la humanitat. Amb diferents accents, la literatura científica actualment usa expressions com “retorn d’allò sagrat” o altres similars. Aquest fenomen coexisteix amb la disminució de les vocacions sacerdotals i religioses i el buidament de les esglésies que s’està produint en algunes parts del món: no estem, per tant, afrontant un retorn al passat, sinó l’emergir d’un nou paradigma de religiositat, descrita com a poc institucionalitzada i cada vegada més “líquida”, marcada per una varietat radical de camins individuals, fins i tot entre aquells que es declaren pertanyents a la mateixa confessió. Així, en el SI s’afirmà que «dins d’un món juvenil molt diferenciat, no falten signes de vitalitat religiosa i espiritual». La insatisfacció causada per una visió del món purament immanent, transmesa pel consumisme i el reduccionisme científic, obre el camp a la recerca del significat de la pròpia existència a través d’itineraris espirituals de diferent naturalesa. Una CE declara: «Molts joves afirmen que estan cercant el sentit de la vida, que segueixen els ideals, cerquen una espiritualitat i una pròpia fe personal, però només poques vegades recorren a l’Església». Pel que fa a aquest canvi d’actitud cap a la religió és necessari focalitzar el perfil, per poder interpretar les causes i els possibles desenllaços, identificant les oportunitats que ofereix per a l’anunci evangèlic i quins riscos o ambigüitats pot presentar. En molts llocs, de fet, es produeix la fascinació que propostes de la matriu fonamentalista o integrista provoquen almenys en alguns sectors del món juvenil: els fenòmens de *foreign fighters* (combatents estrangers) i de la radicalització en diferents nivells són només alguns exemples. En sentit totalment diferent és significatiu també el que assenyalen algunes CE d’Europa Centreoriental respecte al gradual desplaçament de les pràctiques religioses i espirituals de l’àmbit del precepte al de les opcions per al temps lliure: en això emergeix l’aspecte de l’elecció personal, però és clar que aquestes pràctiques es col·loquen en evident competència amb moltes altres alternatives.

CAPÍTOL V A L’ESCOLTA DELS JOVES

64. L’atenció i cura dels joves expressades en el DP va ser reiterada per les CE. Les seves respostes a la pregunta: «Què demanen concretament els joves a l’Església del seu país?» van ser àmplies i articulades. En el QoL, molts joves es van expressar amb gran llibertat, tractant de comunicar els seus pensaments sense filtres. En la mateixa direcció, va ser interpretada pels joves l’experiència de la RP. Les CE es van posar a l’escolta dels joves en nombroses maneres. Però s’observa que, en general, es privilegia l’atenció als joves que pertanyen a les realitats eclesials i que ja són actius allí, amb el risc de considerar-los representatius de tot el món juvenil. El QoL, com era previsible, va veure una participació majoritària de joves ja inserits en els circuits eclesials. Molts han reiterat que la millor manera d’escoltar els joves és ser allí on es troben, compartint la seva existència quotidiana. Els participants a la RP van afirmar amb entusiasme: «Esperem que l’Església i altres institucions puguin aprendre d’aquest procés PreSinodal i escoltar la veu dels joves» (RP, Introducció). Molts dels joves que van intervenir en el QoL també van expressar agraïment i apreciació per aquesta oportunitat.

L’esforç per escoltar

65. Com sintetitza molt bé un jove, «en el món contemporani, el temps dedicat a escoltar mai no és temps perdut» (QoL) i en els treballs de la RP s’evidencià que escoltar és la primera forma de llenguatge veritable i audaç que els joves demanen amb veu forta a

l'Església. També, es manifesta l'esforç de l'Església per escoltar tots els joves, sense excloure'n cap. Molts adverteixen que la veu dels joves no és considerada interessant i útil pel món adult, tant en l'àmbit social com en l'eclesial. Una CE afirma que els joves perceben que «l'Església no escolta activament les situacions que viuen els joves» i que «les seves opinions no són considerades seriosament». No obstant això, és clar que els joves, segons una altra CE, «demanen a l'Església que s'apropi a ells amb el desig d'escoltar-los i acollir-los, oferint diàleg i hospitalitat». Els mateixos joves diuen que «existeix un fenomen en algunes àrees del món en les quals un gran nombre de joves està deixant l'Església. És crucial entendre per què per anar cap endavant» (RP 7). Certament, entre aquests trobem la indiferència i la falta d'escolta, a més del fet que «l'Església acostuma a aparèixer massa severa i excessivament moralista» (RP 1).

El desig d'una "Església autèntica"

66. Un nombre considerable de joves, que provenen principalment d'àrees molt secularitzades, no demanen res a l'Església perquè no la consideren un interlocutor significatiu per a la seva existència. Alguns, per contra, demanen expressament que els deixin en pau, ja que senten la seva presència com quelcom molest i fins i tot irritant. Aquesta petició no neix d'un menyspreu acrític i impulsiu, més aviat té les seves arrels en raons serioses i respectables: els escàndols sexuals i econòmics, sobre els quals els joves demanen a l'Església que enforteixi «el seu posicionament de no-tolerància vers els abusos sexuals dins de les seves institucions» (RP 11); la falta de preparació dels ministres ordenats que no saben interpretar adequadament la vida i la sensibilitat dels joves; el paper passiu assignat als joves dins de la comunitat cristiana; la dificultat de l'Església per donar compte de les seves posicions doctrinals i ètiques enfront de la societat contemporània.

67. Fins i tot quan són molt crítics, en realitat els joves demanen que l'Església sigui una institució que brilli per la seva exemplaritat, competència, corresponsabilitat i solidesa cultural. Una CE afirma que «els joves volen veure una Església que comparteixi la seva situació de vida a la llum de l'Evangelí en lloc de fer sermons!». D'una manera sintètica, els joves s'expressaren així: «Els joves d'avui anhelan una Església que sigui autèntica. Volem expressar, especialment a la jerarquia de l'Església, que ha de ser una comunitat transparent, acollidora, honesta, atractiva, comunicativa, assequible, alegre i interactiva» (RP 11).

Una Església "més relacional"

68. Molts joves consideren que un enfocament eclesial renovat és decisiu, sobretot des del punt de vista relacional: innumbrables CE afirmen que els joves desitgen una Església «menys institucional i més relacional», que sap «acollir sense jutjar prèviament», una Església «amiga i propera», una comunitat eclesial que sigui «una família on un se senti acollit, escoltat, protegit i integrat». També segons la RP «necessitem una Església acollidora i misericordiosa, que aprecii les seves arrels i el patrimoni, i que estimi tothom, fins i tot aquells que no segueixen els estàndards» (RP 1).

69. Els joves més participants en la vida de l'Església han expressat diverses sol·licituds específiques. Torna amb freqüència el tema de la litúrgia, que els agradaria viva i propera, mentre que sovint no permet fer una experiència del «sentit de comunitat o família com a Cos de Crist» (RP 7), i de les homilies, que molts consideren inadequades per acompanyar-los en el discerniment de la seva situació a la llum de l'Evangelí. «Els joves són atrets per l'alegria que hauria de ser el segell distintiu de la nostra fe» (RP 7), però que sovint les comunitats cristianes no semblen capaces de transmetre.

70. Un altra sol·licitud es refereix a l'adopció d'un estil de diàleg intern i extern a l'Església: els joves consideren necessari abordar algunes qüestions del nostre temps, per exemple, el reconeixement i la valorització del paper de la dona en l'Església i en la societat. Alguns joves animen l'Església a aprofundir una elaboració cultural de la fe que permeti un diàleg fecund amb altres sabers i tradicions religioses: «En un món globalitzat i interreligiós, l'Església necessita no només ser un model, sinó també treballar sobre les directrius teològiques ja existents, per a un diàleg pacífic i constructiu amb persones d'altres creences i tradicions» (RP 2).

Una comunitat “compromesa per la justícia”

71. En diverses parts del món, afectades per moltes pobreses, els joves sol·liciten ajuda material o un acompanyament per a guarir-se de les formes de sofriment que els afligeixen. En canvi, on l'Església és considerada una institució compromesa activament per la promoció civil i social, sol·liciten que la seva presència profètica continuï amb audàcia i fortalesa, malgrat el clima de violència, opressió i persecució que envolta la vida de no poques comunitats cristianes. Molts joves demanen a l'Església una operativitat concreta, que toca diversos punts: estar realment a favor dels pobres, interessar-se per la qüestió ecològica, prendre decisions visibles de sobrietat i transparència, ser autèntica i clara, i fins i tot audaç en denunciar el mal amb radicalitat no només en la societat civil i en el món, sinó també en la mateixa Església. «L'Església hauria d'enfortir iniciatives que combatin el tràfic humà i la migració forçosa, així com el narcotràfic, la qual cosa és especialment important a l'Amèrica Llatina» (RP 14).

La paraula dels seminaristes i dels joves religiosos

72. Molts seminaristes, religiosos i religioses joves es van expressar de diferents maneres sobre el tema del Sínode, que és per a ells un motiu de gran alegria. Les seves indicacions i provocacions ens orienten entres direccions precises.

La primera es refereix al tema de la fraternitat: provinent de contextos fortament marcats per la competició i l'individualisme, sol·liciten una vida autènticament fraterna el centre de la qual siguin els vincles i els afectes compartits. Volen una Església que sigui “profecia de fraternitat”, una casa que pugui convertir-se en la seva família.

Després, sol·liciten espiritualitat en una Església centrada en la pregària i la intimitat amb Déu. En algunes parts del món hi ha una obertura espontània a la transcendència; en d'altres, dominades per un “humanisme exclusiu”, sol·liciten a l'Església que sigui mística, capaç d'obrir raigs de transcendència en les vides d'homes i dones. Per això alguns veuen la litúrgia com una ocasió de profecia.

Finalment, és forta la sol·licitud de radicalitat, si bé no sempre està recolzada per coherència personal: més enllà d'alguns contextos on l'elecció de la vida consagrada i el ministeri ordenat estan vinculats amb la recerca de seguretat econòmica i social, en general, per als joves que s'apropen a aquestes formes de vida, existeix una elecció conscient de radicalitat evangèlica, que sol·licita un acompanyament específic i gradual cap al do generós de si mateix per Déu i pel proïsme.

II PART

INTERPRETAR: FE I DISCERNIMENT VOCACIONAL

73. En aquesta Segona Part som cridats a aprofundir alguns elements i dinàmiques que ens permeten interpretar adequadament les situacions exposades en la Primera Part. La crida de Crist a viure d'acord amb les seves intencions és el nostre horitzó de referència i al mateix temps continua essent una font de sana inquietud i crisi benèfica: «Una fe que no ens posa en crisi és una fe en crisi; una fe que no ens fa créixer és una fe que ha de créixer; una fe que no ens interroga és una fe sobre la qual hem d'interrogar-nos; una fe que no ens anima és una fe que ha de ser animada; una fe que no ens commou és una fe que ha de ser sacsejada» (Francesc, *Audiència amb motiu de felicitacions de Nadal a la Cúria romana*, 21 de desembre de 2017)

CAPÍTOL I LA BENEDICCIÓ DE LA JOVENTUT

74. Per comprendre la veritat de la joventut, que no és només una condició actual, sinó una edat específica de la vida que forma part de la condició humana com a tal, és oportú oferir una visió antropològica i bíblica, perquè la Paraula de Déu ens ofereix elements per a comprendre i interpretar aquest moment decisiu de l'existència. Si l'Església és realment «la veritable joventut del món», posar a la llum les característiques universals de la joventut significa tenir elements preciosos per ajudar-la a «rejovenir el seu rostre» (Concili Vaticà II, *Missatge als joves*), perquè el Sínode serà també «una crida dirigida a l'Església, perquè redescobreixi un *renovat dinamisme juvenil*» (Francesc, *Discurs en la Reunió Presinodal*, 3).

Crist “jove entre els joves”

75. La joventut és una edat de la vida original i entusiasmant, per la qual Crist mateix va passar, santificant-la amb la seva presència. Ireneu de Lió ens ajuda a posar a la llum aquesta realitat quan afirma que «Jesús no rebutjava ni superava la natura humana, ni abolia en si mateix la llei del gènere humà, però santificava totes les edats per la semblança que cadascú tenia amb ell. Ell va venir a salvar tothom a través d'ell; em refereixo a tots aquells que reneixen en Déu: bebès, infants, adolescents, joves i adults. I per això ha passat per totes les edats: es va fer nen per als nens, per a santificar els infants; un adolescent entre els adolescents, per a santificar els qui tenien aquesta mateixa edat, convertint-se al mateix temps per a ells en un exemple de pietat, justícia i submissió; jove entre els joves per a convertir-se en un exemple per als joves i consagrar-los al Senyor» (*Contra les heretgies*, II,22,4). Jesús aleshores, “jove entre els joves”, vol trobar-los caminant amb ells, com ho va fer amb els deixebles d'Emmaús (cf. Lc 24,13-35). Desitja també avui oferir-se perquè cada un d'ells tingui vida a desdir (cf. Jn 10,10).

La crida universal a l'alegria de l'amor

76. Responent el QoL, un jove assegura que «creure en Déu és font d'amor i alegria, no de tristesa!». Un motiu recurrent en l'edat de la joventut és l'alegria: «Jove, viu la joventut amb alegria, sigues feliç mentre ets encara jove. Segueix les inclinacions del teu cor i els desigs dels teus ulls» (Coh 11,9; cf. Sv 2,6). L'imperatiu de l'alegria habita en la joventut amb una certa naturalitat, centralitzant-se en la bellesa física que es converteix

en atenció i atracció per l'altre. El cos en la seva completa lluminositat i plenitud es converteix en l'espai de l'amor, percebut com el mateix misteri de l'ésser humà, destinat a l'eternitat precisament perquè està entreteixit d'amor. Per aquest amor que «tot ho espera» (1Co 13,7), tots els joves estan cridats a ser anunciadors de la resurrecció (cf. Mc 16,6). Tot el *Càntic dels Càntics* celebra l'amor entre dos joves que es cerquen i es desitgen com a símbol real de l'amor concret entre Déu i el seu poble, mostrant com la vocació a l'alegria a través de l'amor sigui universal i irreprimible. Molts evidencien la necessitat que l'Església revitalitzi la seva crida a ser col·laboradora de l'alegria dels joves en forma gratuïta i desinteressada (cf. 2Co 1,24).

Vigor físic, fortalesa de l'ànim i coratge per arriscar

77. «La força és l'honor dels joves» (Pr 20,29). Una actitud naturalment proactiva cap a l'existència caracteritza la joventut: un moment de màxima expansió de l'energia física, comporta una fortalesa única per a afrontar els desafiaments de la vida i atrevir-se a nous camins. En la figura bíblica de Josuè, servent de Moisès des de l'adolescència, emergeixen aquestes característiques, precisament quan és cridat a guiar el poble a la conquesta de la Terra promesa. Diverses vegades li repeteixen la invitació «sigues fort i valent», ja sigui de part de Moisès (Dt 31,7.23) com de part de Déu (Js 1,6.7.9). L'Església vol dirigir aquesta mateixa paraula a cada jove que s'exposa als desafiaments i riscos de la vida, seguint la direcció de l'apòstol Joan: «Joves, us escric a vosaltres: Sou forts. La paraula de Déu està en vosaltres i heu vençut el Maligne» (1Jn 2,14). En la Primera Part l'anàlisi de la situació ens mostrarà com n'és de fàcil per als joves d'avui perdre els trets de força i audàcia, típics d'aquesta època de la vida, deixant-se superar per la por i el desànim. L'Església mateixa corre el risc de perdre l'entusiasme que prové de la seva crida al risc de la fe, tancant-se en una falsa seguretat mundana. Cal recuperar aquests dinamismes.

Incertesa, por i esperança

78. Davant la vida, especialment en el nostre temps, els joves experimenten la contingència i la fragmentació existencial. La falta de seguretat crea incertesa, la multiplicitat d'opcions disponibles genera confusió i la presència d'odi i violència omple de por les noves generacions, disminuint l'estima en els seus propis recursos. Com pot un jove ser un profeta de l'esperança en un món on regnen la corrupció i la injustícia? És la situació en la que es troba el profeta Jeremies que, davant la crida a ser profeta de les nacions, presenta al Senyor la seva edat jove: «Ah, Senyor! No sé parlar, perquè soc massa jove» (Jr 1,6). Sent la necessitat d'un Déu proper que a través de la Seva gràcia ofereixi una esperança de confiança en la seva fràgil existència.

La joventut per part seva és portadora d'inexperiència i, per tant, d'una por justa i d'una incertesa estructural davant les grans tasques que la vida reserva. Cada jove demana companyia, suport, proximitat. Jeremies troba la pau només quan Déu mateix li dirigeix aquestes paraules: «No tinguis por davant d'ells, perquè jo soc amb tu per alliberar-te» (Jr 1,8). Per aquesta raó, molts joves demanen una Església que sigui mare i que mai no els oblidí (cf. Is 49,15-16).

Caiguda, penediment i acollida

79. L'elaboració de la capacitat d'estimar continua essent la bellesa i el risc de la joventut, perquè l'amor, quan es cerca i es viu de manera desordenada, pot convertir-se en una passió no regulada i en un impuls destructiu que condueix a la tristesa. El mal i el pecat habiten també en les vides dels joves i la seva demanda d'acceptació i perdó és un crit que hem de percebre. Una de les paràboles més conegudes de l'Evangelí,

que narra la història de dos fills i germans, és la del “pare misericordiós”, que es podria també anomenar com a “paràbola del pare que surt dues vegades” (Lc 15,11-32): una primera vegada per a rebre el fill petit després del moment de despreocupació i llibertinatge, i la segona per demanar al fill gran —el cor del qual s’havia endurit i apagat— que entri novament a la casa per festejar i compartir l’alegria del retorn del germà. El Pare en aquesta paràbola és la veritable figura de l’“adult” que molts joves cerquen en les seves vides i que desafortunadament no troben. Aquesta paràbola té a veure amb un pare valent, que permet als seus fills que experimentin el risc de la llibertat, sense imposar els jous que mortifiquen les seves eleccions. És un pare que té un cor tan gran que no exclou ningú i alhora vol reintegrar tothom a casa seva. L’Església està cridada a garantir que tots els joves que troba en el seu camí experimentin aquestes actituds paternes i maternes.

Disponibilitat per escoltar i necessitat d’acompanyament

80. En el DP les figures de Joan i Maria han ofert una imatge eficaç de la disponibilitat d’escolta i de la voluntat d’iniciar un camí de discerniment vocacional que no es realitza en un sol acte, sinó que es converteix més aviat en un camí existencial acompanyat constantment per la presència de Jesús, que es converteix en mestre, model i amic de cada jove.

81. Una de les crides bíbliques que concerneix directament a un jove és la de Samuel (cf. 1Sa 3,1-21). Aquí es veu molt bé que el temps de la joventut és el temps d’escolta, però també el temps de la incapacitat per a comprendre per si mateixos la paraula de la vida i la mateixa Paraula de Déu. Comparat amb un adult, al jove li falta l’experiència: de fet, els adults haurien de ser aquells que «gràcies a l’experiència, tenen els sentits avesats a distingir el bé del mal» (He 5,14). Per tant, ells haurien de brillar, sobretot per la seva recta consciència, fruit de l’exercici continu d’escoltar el bé i evitar el mal. L’acompanyament de les joves generacions no és un extra pel que fa a la tasca d’educar i evangelitzar els joves, sinó un deure eclesial i un dret de cada jove. Només la presència prudent i sàvia d’Elí permet a Samuel donar la interpretació correcta a la paraula que Déu li està dirigint. En aquest sentit, els somnis de la gent gran i les profecies dels joves ocorren només junts (cf. Jl 3,1), confirmant la bondat de les aliances intergeneracionals.

Maduració de la fe i do del discerniment

82. La fe és abans que res un do que s’acull i la seva maduresa és un camí per a recórrer. Però, abans de tot això s’ha de reafirmar que «no es comença a ser cristià per una decisió ètica o una gran idea, sinó per la trobada amb un esdeveniment, amb una Persona, que dona un nou horitzó a la vida i, amb això, una orientació decisiva» (DC 1; EG 7). A partir d’aquesta trobada es configura una experiència que transforma l’existència, orientant-la de forma dialògica i responsable. En créixer, cada jove s’adona que la vida és més gran que ell, que no ho controla tot de la seva existència; s’adona que ell és el que és gràcies a l’atenció que altres li reservaren, en primera instància els seus pares; es convenç que, per viure bé la seva història ha de fer-se responsable dels altres, reproduint aquelles actituds d’atenció i servei que l’han fet créixer. Sobretot, està cridat a demanar el do del discerniment, que no és una competència que es pot construir sols, abans que res és un do que s’ha de rebre, que després implica un exercici prudent i savi per a desenvolupar-lo. I un jove que rebé i sap com fer fructificar el do del discerniment és una font de benedicció per altres joves i per a tot el poble.

83. El jove rei Salomó, en el moment que el conviden a demanar a Déu el que ell vol en vista del seu paper decisiu, demana «un cor comprensiu» (1Re 3,9). I l’apreciació de Déu va ser immediata: «Ja que tan sols has demanat discerniment per a judicar faré el

que tu dius: et concedeixo saviesa i intel·ligència, tant, que ni abans ni després ningú no se't podrà igualar» (1Re 3,11-12).

En efecte, cada jove és d'alguna manera "rei" de la seva pròpia existència, però necessita ajuda perquè pugui demanar el discerniment i necessita ser acompanyat perquè pugui assolir la plenitud en el do de si mateix. En aquest sentit, és molt instructiva la història de la jove reina Ester que, acompanyada i sostinguda per la pregària del poble (cf. Est 4,16), renuncia als seus privilegis i amb coratge posa en perill la seva existència per a la salvació de la seva gent, demostrant a quin punt pot arribar l'audàcia juvenil i la dedicació femenina.

Projecte de vida i dinàmica vocacional

84. En la fase de la joventut, pren forma la construcció de la pròpia identitat. En aquest temps, marcat per la complexitat, la fragmentació i la incertesa del futur, planificar la vida es fa difícil, si no impossible. En aquesta situació de crisi, el compromís eclesial sovint està orientat a sostenir una bona planificació. En els casos més afortunats i quan els joves estan més disponibles, aquest tipus d'atenció pastoral els ajuda a descobrir la seva vocació, que continua essent, en el fons, una paraula per a pocs escollits i expressa la culminació d'un projecte. Però amb aquesta manera de procedir, no es corre el risc de reduir i comprometre la veritat plena del terme "vocació"?

En aquest sentit, és molt útil cridar l'atenció sobre la trobada entre Jesús i el jove ric (Mt 19,16-22; Mc 10,17-22; Lc 10,25-28). Aquí veiem que el Mestre de Natzaret no dona suport al projecte de vida del jove ni proposa la seva coronació; no recomana un esforç extra, ni tampoc, en el fons, vol omplir el buit del jove, que li havia preguntat: «Què haig de fer?»; almenys, no vol omplir-lo confirmant la lògica de planificació del jove. Jesús no omple un buit, sinó que demana al jove que es buidi, que faci espai a una nova perspectiva orientada al do de si mateix a través d'un nou enfocament de la seva vida generada per la trobada amb qui és el «camí, la veritat i la vida» (cf. Jn14,6). D'aquesta manera, a través d'una veritable desorientació, Jesús demana al jove una reconfiguració de la seva existència. És una crida al risc, a perdre allò adquirit, a confiar. És una provocació per trencar amb la mentalitat de planificar que, si és exasperada, condueix al narcisisme i a tancar-se en un mateix. Jesús convida el jove a entrar en una lògica de fe, que posa en joc la seva vida en el seguiment, precedida i acompanyada per una intensa mirada d'amor: «Jesús se'l mirà i el va estimar, i li digué: "Només et falta una cosa: vés, ven tot el que tens i dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor al cel; després vine i segueix-me"» (Mc 10,21).

CAPÍTOL II LA VOCACIÓ A LA LLUM DE LA FE

85. Els joves, en el document final de la RP, afirmen: «Cerquem una Església que ens ajudi a trobar la nostra vocació en tots els sentits» (RP 3). Per fer això, cal aclarir el significat del terme "vocació". Preocupant-se per tots els joves, cap exclòs, es demana al Sínode que il·lumini d'una manera convincent l'horitzó vocacional de l'existència humana com a tal. Els mateixos joves demanen a l'Església que els ajudi a trobar «una comprensió senzilla i clara sobre la "vocació"» (RP 8). Per les respostes de les diferents CE, com també per moltes paraules dels mateixos joves, és evident que el terme vocació s'utilitza generalment per indicar vocacions al ministeri ordenat i aquelles d'especial consagració. Una CE afirma que «un punt dèbil de la pastoral en el discerniment de la

vocació dels joves està en reduir la comprensió de la vocació només a l'elecció del sacerdoti ministerial o de la vida consagrada».

86. Si comparem aquesta visió “reduïda” fins i tot amb el camí dels dos Sínodes precedents, on s’afirma que «el matrimoni és una vocació» i per tant «la decisió de casar-se i de crear una família ha de ser fruit d’un discerniment vocacional» (AL 72), no és difícil comprendre que una visió reductiva de la paraula “vocació” crea un fort perjudici en els joves, que veuen en la pastoral vocacional una activitat enfocada exclusivament al reclutament de sacerdots i religiosos. Partint d’aquest imaginari eclesial compartit, és necessari, per tant, posar les bases d’una “pastoral juvenil vocacional” en sentit ampli, que sàpiga ser significativa per a tots els joves.

La vida humana en l’horitzó vocacional

87. El Concili Vaticà II va recuperar clarament l’horitzó vocacional de la humanitat quan va utilitzar aquesta terminologia per expressar tant el destí de tots els homes a la comunió amb Crist (cf. LG 3.13; GS 19.32) com la crida universal a la santedat (cf. LG 39-42), inserint després en aquest horitzó interpretatiu la comprensió de les vocacions individuals: les del ministeri ordenat i de la vida consagrada, com també la vocació laïcal (cf. LG 31), especialment en la forma conjugal (cf. LG 35; GS 48.49.52). Seguint aquesta línia va actuar també el magisteri successiu, que reconeix el caràcter analògic del terme “vocació” i les moltes dimensions que caracteritzen la realitat que aquest concepte designa en relació amb la missió personal de cadascú i en vista de la comunió entre totes les persones.

Cridats en Crist

88. Afirmant que totes les coses van ser creades per mitjà de Crist i per Ell (cf. Col 1,16), l’Escriptura orienta a llegir el misteri de la vocació com una realitat que marca la creació mateixa de Déu, il·luminant així misteriosament l’existència de cada home i de cada dona. Si ja el beat Pau VI havia afirmat que «la vida de tot home és una vocació» (PP 15), Benet XVI va insistir en el fet que els éssers humans són creats per Déu com a éssers dialògics: la Paraula creadora «cria cadascú personalment, manifestant així que la vida mateixa és vocació en relació amb Déu» (VD 77). En aquest sentit, només una antropologia vocacional sembla adequada per a comprendre allò humà en tota la seva veritat i plenitud. Fou significatiu que durant la RP alguns joves no creients i d’altres religions donessin testimoni del propi desig de discernir la seva vocació en el món i en la història (cf. RP 8).

Per sortir d’un mateix

89. Parlar de la vida com a vocació ens permet posar en evidència alguns elements que són molt importants per al creixement d’una persona jove: significa excloure que la vida estigui determinada pel destí o per l’atzar, com també que sigui un bé privat que un pot manejar pel seu compte. Si en el primer cas no hi ha vocació perquè no hi ha reconeixement d’un destí digne d’existència, en el segon un ésser humà que es considera “sense vincles” es converteix en “sense vocació”. El discerniment vocacional en aquesta direcció assumeix trets d’un camí de reconciliació amb el propi cos i amb un mateix, amb els altres i amb el món.

Vers la plenitud de l’alegria i de l’amor

90. Positivament la concepció de la vida com a vocació convida l’ésser humà a renunciar a l’engany de l’autofundació i la il·lusió de l’autorealització narcisista, per deixar-se

interpel·lar a través de la història pel disseny amb el qual Déu ens destina uns al bé dels altres. Es tracta, així, de donar origen a una renovada cultura vocacional, que està sempre vinculada a l'alegria de la comunió d'amor que genera vida i esperança. De fet, la plenitud de l'alegria es pot experimentar només en el moment que un descobreix ser estimat i, com a conseqüència, personalment cridat a estimar al seu torn en les circumstàncies concretes en les quals viu cadascú (família, treball, compromís social i civil).

La vocació a seguir Jesús

91. L'esdeveniment cristològic completa la creació perquè és el Misteri que el mou des del principi: «El misteri de l'home només s'esclareix en el misteri del Verb encarnat [...], Crist, el nou Adam, en la mateixa revelació del misteri del Pare i del seu amor, manifesta plenament l'home al propi home i li descobreix la sublimitat de la seva vocació» (GS 22). En Jesús ens descobrim cridats a anar més enllà de nosaltres mateixos; de fet, escoltar la Seva paraula ens convida a «navegar mar endins» (cf. Lc 5,4) i a obrir-nos a horitzons que amb les pròpies forces un ni tan sols podria imaginar.

La vocació baptismal

92. Al Nou Testament, però, la crida es refereix també a la invitació dirigida a algunes persones de seguir-lo més a prop. El relat de l'Evangeli de la trobada de Jesús amb els primers deixebles (cf. Jn 1,36-39), presentat en el DP, continua essent paradigmàtic d'aquesta crida. De fet, la meta de la crida de Jesús es revela només des d'allò intern del seguiment, que és el diàleg i la relació amb el Mestre. La meta vocacional no es pot delinear nítidament davant nostre des del principi, com si fos el resultat d'un projecte del qual som amos i tenim la clau, al punt de poder preveure'n tots els detalls. Ella s'albira en la mirada de fe que, com va escriure el papa Francesc, «“veu” en la mesura que camina, que s'endinsa en l'espai obert per la Paraula de Déu» (LF 9).

93. No es pot descuidar que cada camí vocacional, enfonsant les seves arrels en l'experiència de filiació divina donada en el baptisme (cf. Rm 6,4-5; 8,14-16), és un camí pasqual, que implica el compromís a negar-se un mateix i perdre la pròpia vida per rebre-la renovada. El Crist que ens crida a seguir-lo és aquell que «en lloc del goig que se li oferiria, suportà la creu sense tenir en compte la infàmia, i ara està assegut a la dreta del tron de Déu» (He 12,2). El creient, per tant, fins i tot quan experimenta que el discipulat implica renúncies i una sofrida fidelitat, no es desanima i continua seguint el Senyor que ens va precedir a la dreta del Pare i ens acompanya amb el seu Esperit.

La crida dels apòstols

94. Entre aquells que el segueixen, Jesús n'escull alguns per a un ministeri especial. És el que trobem amb evidència en la vocació dels apòstols: «n'instituí Dotze -als quals anomenà apòstols- perquè estiguessin amb ell, i per enviar-los a predicar amb el poder d'expulsar els dimonis» (Mc 3,14-15), invitant-los a tenir cura del seu ramat (cf. Jn 21, 15-19); així també Pau, «servent de Jesucrist, cridat a ser apòstol, escollit per a anunciar l'evangeli de Déu» (Rm 1,1; cf. 1Co1,1). En els textos que es refereixen a una crida especial per a la missió, se subratlla amb força la lliure i gratuïta elecció de Déu, l'elecció des del si matern, la revelació a la crida del misteri de Crist i la tasca històrico-salvífica. A vegades, aquesta vocació va acompanyada per la designació del cridat amb un nou nom.

95. És important subratllar que les “crides” particulars són comprensibles només dins de l'horitzó “vocacional” de tota l'Església. En el mateix nom *ecclesia*, de fet, s'indica la

fesomia vocacional de la comunitat dels deixebles, la seva identitat com assemblea de convocats (cf. 1Co1,26; PdV 34). Dins d'ella, les vocacions amb una tasca especial no tenen el sentit d'introduir un privilegi, sinó més aviat de fer evident, amb la concessió d'una missió particular, la gràcia amb la qual Déu crida tothom a la salvació: així, mentre Jesús diu «segueix-me» al publicà Leví fent-lo un apòstol de l'Església (Mc 2, 14), anuncia a tothom que no va venir a «cridar els justos, sinó els pecadors» (Mc 2,17).

La vocació de l'Església i les vocacions en l'Església

96. La vocació de l'Església troba la seva anticipació real i la seva plena realització en la persona de Maria, una jove que amb el seu "sí" va fer possible l'encarnació del Fill i, en conseqüència, creà les condicions perquè qualsevol altra vocació eclesial pugui ser generada. El "principi marià" precedeix i excedeix qualsevol altre principi ministerial, carismàtic i jurídic en l'Església, els sosté i els acompanya tots.

97. No es pot, aleshores, comprendre plenament el significat de la vocació baptismal si no es considera que està intrínsecament connectada a la missionarietat de l'Església, que té com a finalitat fonamental la comunió amb Déu i entre totes les persones. De fet, les diferents vocacions eclesials són expressions múltiples i articulades a través de les quals l'Església realitza la seva crida a ser un signe real de l'Evangeli acollit en una comunitat fraterna. La pluralitat de les formes del seguiment de Crist articulen, cadascuna a la seva manera, la missió de donar testimoni de l'esdeveniment de Jesús, en el qual cada home i cada dona troben la salvació.

98. Sant Pau retorna diverses vegades en les seves cartes sobre aquest tema, recordant la imatge de l'Església com a cos format per diversos membres i posant en evidència que cada membre és necessari i, alhora, relatiu a la totalitat, perquè només la unitat harmoniosa de tots fa que el cos sigui viu i harmoniós. L'apòstol individualitza l'origen d'aquesta comunió en el mateix misteri de la Santíssima Trinitat. De fet, Pau escriu als Corintis: «Els dons són diversos, però l'Esperit és un de sol. Són diversos els serveis, però el Senyor és un de sol. Els miracles són diversos, però Déu és un de sol, i és ell qui ho obra tot en tots» (1Co 12, 4-6).

99. Les diverses formes de vida cristiana, per tant, no poden ser pensades o compreses de manera autònoma, sinó només en la reciprocitat que dissenyen i en l'intercanvi de dons que realitzen (cf. CL 55; VC 31). Només d'aquesta manera és possible que l'Església es converteixi en una imatge integral del rostre de Jesús en la història dels homes. La recent carta *Iuvenescit Ecclesia*, sobre la relació entre dons jeràrquics i carismàtics per a la vida i la missió de l'Església, ofereix informacions valuoses per elaborar una correcta teologia dels carismes, per tal d'acollir amb reconeixement i valoritzar amb saviesa els dons de gràcia que l'Esperit contínuament suscita en l'Església per a rejuvenir-la.

Els diferents camins vocacionals

100. L'elaboració d'una perspectiva vocacional àmplia ens convida a prestar atenció al discerniment vocacional que no exclou potencialment ningú perquè, com diu el papa Francesc, «parlar de pastoral vocacional és afirmar que tota acció pastoral de l'Església està orientada, per la seva pròpia naturalesa, al discerniment vocacional. [...] El servei vocacional ha de ser vist com l'ànima de tota l'evangelització i de tota la pastoral de l'Església» (*Missatge als participants al congrés internacional sobre el tema: «Pastoral vocacional i vida consagrada. Horitzons i esperances»*, 25 de novembre de 2017).

La família

101. Els dos Sínodes recents per a la família i l'Exhortació Apostòlica *Amoris Laetitia* oferiren una rica contribució sobre la vocació de la família en l'Església i l'aportació irremplaçable que les famílies estan cridades a donar testimoniant l'Evangelí a través de l'amor recíproc, la generació i l'educació dels fills. És important reprendre aquest missatge des d'una perspectiva vocacional i fer-lo comprensible per als joves, dins de la cultura afectiva en la que estan inserits. Reflexionar sobre els camins de preparació per al matrimoni i acompanyar les parelles joves semblen ser els dos punts estratègics en els quals invertir les energies pastorals.

El ministeri ordenat

102. L'Església ha reconegut sempre les vocacions al ministeri ordenat com a decisives pel que fa a la vida cristiana i a la salvació de tots els homes. Per aquest motiu, l'Església ha tingut una atenció particular per l'atenció, la formació i l'acompanyament dels candidats a aquest estat de vida. És innegable també la preocupació de moltes Esglésies per la disminució dels candidats; això requereix una reflexió renovada sobre la vocació al ministeri ordenat i sobre una pastoral vocacional que sàpiga fer sentir la fascinació de la crida de Jesús per convertir-se en pastors del seu ramat.

La vida consagrada

103. També el testimoni profètic de la vida consagrada necessita ser redescobert i més ben presentat als joves en el seu encant original, com antídoto a la "paràlisi de la normalitat" i com una obertura a la gràcia que desordena el món i les seves lògiques. Despertar la fascinació de la radicalitat evangèlica a les joves generacions per a poder redescobrir la profecia de la castedat, la pobresa i l'obediència com anticipació del Regne i plena realització de la pròpia vida, és un aspecte que no pot posar-se en un segon pla en un temps dominat per lògiques consumístiques i mercantilitzants.

Professió i vocació

104. Cridat a la santedat i ungit per l'Esperit, el cristià aprèn a entendre des d'una perspectiva vocacional totes les eleccions de l'existència, sobretot aquella central de l'estat de vida, però també aquella de caràcter professional. Per aquest motiu, algunes CE esperen que el Sínode trobi vies per ajudar tots els cristians a redescobrir el vincle entre professió i vocació en tota la seva fecunditat per a la vida de cadascú en vista de l'orientació professional dels joves amb una visió vocacional.

La inèdita condició dels "solters"

105. Finalment, algunes CE es pregunten quina és la col·locació vocacional de les persones que escullen romandre "solteres" sense cap preferència a una consagració particular ni al matrimoni. Donat el seu augment numèric en l'Església i en el món, és important que el Sínode reflexioni sobre aquesta qüestió.

CAPÍTOL III

EL DINAMISME DEL DISCERNIMENT VOCACIONAL

La sol·licitud de discerniment

106. Durant la Reunió presinodal, un jove va expressar molt bé la importància del discerniment per a la vida: «Avui, com milers d'altres joves, creients o no creients, haig de fer eleccions, especialment pel que fa a la meva orientació professional. Però estic indecís, perdut i preocupat. [...] Ara em trobo davant d'un mur, el de donar-li un sentit profund a la meva vida. Crec que necessito fer un discerniment enfront d'aquest buit». El treball d'aquells dies va confirmar, articular, aprofundir diverses vegades la seva pregunta, a més de ressaltar les dificultats que troben els joves: «Molts joves, al ser preguntats sobre quin és el sentit de la seva vida, no saben què contestar. No sempre fan la connexió entre vida i transcendència» (RP 5). De fet, els joves sovint es mouen entre enfocaments extrems però també ingenus: des de considerar-se en mans d'un destí ja escrit i inexorable, fins a sentir-se angoixats per un ideal abstracte d'excel·lència en un context de competició descontrolada i violenta. En aquesta situació és possible reconèixer una oportunitat per a l'Església, fins i tot quan els joves pensen que ella no pot ajudar-los: «Molts joves no saben com emprendre processos de discerniment; aquesta és una gran oportunitat perquè l'Església els acompanyi» (RP 9). També el papa Francesc ho va reconèixer: «Hem de dir, sobre aquest punt, que moltes comunitats eclesials no saben com fer-ho o els manca la capacitat de discerniment. És un dels problemes que tenim, però no hem d'espantar-nos» (Francesc, Reunió presinodal, resposta a la pregunta 2)

El discerniment en el llenguatge ordinari i en la tradició cristiana

107. Els joves de la RP expressen la dificultat també per entendre el terme discerniment, que no està en el seu vocabulari, si bé en senten necessitat: «Descobrir la pròpia vocació és un desafiament, especialment a la llum de les diverses interpretacions d'aquest terme. No obstant això, els joves desitgen assumir aquest repte. El discerniment de la pròpia vocació pot convertir-se en tota una aventura durant el viatge de la vida» (RP 9).

108. De fet, hi ha una pluralitat de significats del terme discerniment, que no són oposats, però tampoc coincideixen. En sentit més ampli, el discerniment indica el procés en el que es prenen decisions importants; en un segon sentit, més específic de la tradició cristiana, correspon a les dinàmiques espirituals a través de les quals una persona, un grup o una comunitat intenta reconèixer i acceptar la voluntat de Déu en la seva situació concreta. A més, com ho recordava el DP, el terme s'aplica a una pluralitat de situacions i pràctiques diferents: «En efecte, existeix un discerniment dels signes dels temps, que apunta a reconèixer la presència i l'acció de l'Esperit en la història; un discerniment moral, que distingeix allò que és bo d'allò que és dolent; un discerniment espiritual, que té com a objectiu reconèixer la temptació per a rebutjar-la i, en el seu lloc, seguir el camí de la plenitud de vida. Les connexions entre aquestes accepcions diferents són evidents i no es poden separar mai completament» (DP II, 2).

La proposta del discerniment vocacional

109. En els aspectes específics del discerniment vocacional, entra en joc també una pluralitat de nivells. Com també ho va destacar el papa Francesc en la seva intervenció durant la RP, hi ha un nivell que uneix tots els homes i dones: «Tots tenim necessitat del discerniment. Per això, en el títol del Sínode, hi ha aquesta paraula, no és així? I quan existeix aquest buit, aquesta inquietud, hem de discernir» (Francesc, Reunió presinodal, resposta a la pregunta 2). En aquest sentit, des de l'inici, el Sínode té la

intenció d'ocupar-se de «tots els joves, sense excepció» (DP 2), oferint la disponibilitat per acompanyar-los en el procés que condueix a la claredat i a la veritat sobre si mateixos, a acollir el do de la vida i individualar la contribució que tots estan cridats a oferir a la societat i al món. El Sant Pare també va destacar com l'Església basa la proposta de discerniment que dirigeix a tots sobre una convicció de fe: «Déu estima cadascú i a cadascú dirigeix personalment una crida. És un do que, quan es descobreix, omple d'alegria (cf. Mt 13,44-46). Estigueu-ne segurs: Déu confia en vosaltres, us estima i us crida. I per part seva no fallarà, perquè és fidel i creu realment en vosaltres» (Francesc, Discurs en la Reunió Presinodal, 2).

110. Per als joves creients, la perspectiva del discerniment adquireix un altre gruix, ja que s'ubica dins d'una dinàmica de relació personal amb el Senyor: per tant, es proposa explícitament descobrir els possibles camins per respondre a l'amor de Déu, participant com a membres de l'Església en la missió d'anunciar i testimoniar la Bona Nova. Per tant, la perspectiva és molt més àmplia i més fonamental que aquella reductiva que, com ho mostren les respostes de tantes CE, condueix els responsables eclesials i molts fidels a identificar el discerniment vocacional amb el procés d'elecció de l'estat de vida (matrimoni, sacerdocí, vida consagrada). El discerniment vocacional també pot referir-se a l'elecció del compromís social o polític, o a aquella de la professió.

111. Sobretot, el discerniment vocacional no acaba amb l'assumpció de la decisió entre alternatives, sinó que es prolonga en el temps acompanyant els passos concrets a través dels quals s'implementa la decisió. En aquest sentit, el discerniment és també un estil de vida: «No sols és necessari en moments extraordinaris, o quan convé resoldre problemes greus, o quan cal prendre una decisió crucial. És un instrument de lluita per a seguir millor el Senyor. Ens fa falta sempre, per a estar disposats a reconèixer els temps de Déu i de la seva gràcia, per a no malmetre les inspiracions del Senyor, per a no deixar passar la seva invitació a créixer. Moltes vegades això es juga en les coses petites, en allò que sembla irrellevant, perquè la magnanimitat es mostra en les coses simples i en les coses de cada dia» (GE 169). El discerniment és un do i un risc, i això pot espantar.

Reconèixer, interpretar, escollir

112. Com hem vist, per a l'Església la possibilitat del discerniment es basa en una convicció de fe: l'Esperit de Déu actua en les coses íntimes –en el “cor”, diu la Bíblia; en la “consciència”, segons la tradició teològica– de cada persona, independentment que professi explícitament la fe cristiana, a través de sentiments i desitjos, suscitats pel que passa a la vida i que es vinculen a idees, imatges i projectes. Justament de l'atenció als dinamismes interiors sorgeixen els tres “passos” del discerniment que el papa Francesc indica a EG 51 i el DP reprèn: reconèixer, interpretar, escollir.

113. Reconèixer significa “donar nom” a la gran quantitat d'emocions, desitjos i sentiments que habiten en cadascú. Tenen un paper fonamental i no s'han d'amagar ni adormir. El Papa ho recordava: «És important obrir-ho tot, no emmascarar els sentiments, no camuflar els sentiments. Que els pensaments que sorgeixen siguin [portats] al discerniment» (Reunió presinodal, resposta a la pregunta 2). Per tant, un procés de discerniment vocacional requereix prestar atenció a les coses que emergeixen en les diferents experiències (família, estudi, treball, amistats i relació de parella, voluntariat i altres compromisos, etc.) que la persona viu, avui cada vegada més al llarg d'itineraris no lineals i progressius, amb els èxits i fracassos que inevitablement es registren: un jove on se sent com a casa? On prova un “gust” més intens? Però això no és suficient, perquè les experiències són ambigües i es poden donar diferents interpretacions: quin és l'origen d'aquest desig? Està realment empès cap a l'“alegria de

l'amor"? Sobre la base d'aquest treball d'interpretació, és possible fer una elecció que no és només el resultat dels impulsos o de les pressions socials, sinó un exercici de llibertat i de responsabilitat.

114. Com a acte de llibertat humana, el discerniment està exposat al risc d'error. Com recorda el DP, «el cor humà, degut a la seva fragilitat i al pecat, es presenta normalment dividit a causa de l'atracció de reclams diferents, o fins i tot oposats» (DP II, 4). És indispensable, de fet, que la persona que discerneix continuï formant la seva pròpia afectivitat, la seva pròpia intel·ligència, el seu propi estil.

115. Pels qui l'acullen i s'inspiren en ella, la saviesa cristiana ofereix instruments valuosos, entre ells l'escola de la Paraula, l'ensenyament de l'Església, l'acompanyament espiritual; són tots instruments que ajuden a confrontar-se amb la norma vivent que és Jesús, per a conèixer-lo íntimament i arribar a "tenir el seu cor". Per tant, un autèntic camí de discerniment requereix una actitud d'escolta i de pregària, la docilitat vers un mestre i la disponibilitat a prendre una decisió que costa. D'això també en parlen els joves a la RP: «Molt pocs joves aprofiten les oportunitats que el silenci, la introspecció, la pregària, la lectura de les Escripures, i un més gran coneixement d'un mateix, poden oferir-los. Existeix la necessitat d'una millor introducció en aquestes pràctiques. Involucrar-se en grups de fe, en moviments i en comunitats amb interessos comuns, també pot ajudar els joves en el seu discerniment» (RP 9). És fonamental en aquesta direcció aquell exercici que la tradició anomena "examen de consciència" i que té com a objectiu precisament que la persona estigui atenta als signes de la presència de Déu i sàpiga reconèixer la seva veu en les coses concretes de la vida quotidiana. És per això que el papa Francesc ho reitera avui a tots els cristians, i més encara als joves que cerquen el seu propi camí: «Demano a tots els cristians que no deixin de fer cada dia, en diàleg amb el Senyor que ens estima, un sincer "examen de consciència"» (GE 169). En el marc d'aquest diàleg amb Crist, Camí, Veritat i Vida, pot realitzar-se per als joves l'anhel expressat per un DV: «Una formació de la seva afectivitat, que els ajudi a vincular-se més amb el bé i amb la veritat i no amb les seves comoditats i interessos».

El paper de la consciència

116. Per al discerniment és central el paper de la consciència. Com recorda un DV, «si cal una formació (i ha de ser-hi!), només es pot configurar com a educació per a la llibertat i la consciència». Mentre que el papa Francesc subratlla que la consciència «ha d'estar més ben incorporada en la praxi de l'Església» (AL 303), les respostes de les CE mostren que amb freqüència a la pràctica és difícil donar-li un espai. El paper de la consciència no es redueix al reconeixement d'estar equivocats o en el pecat: essent conscients dels límits personals o de la situació, i de totes les dificultats per orientar-se, la consciència ajuda a reconèixer quin do i quina contribució podem oferir, encara que potser no compleixi plenament amb els ideals.

117. La consciència, com recorda el Concili Vaticà II, és «el nucli més secret i el sagrari de l'home, en el que aquest se sent a soles amb Déu, la veu del qual ressona en el recinte més íntim» (GS 16). Partint d'aquesta perspectiva de fe, és clar que l'exercici de la consciència representa un valor antropològic universal: interpel·la tots els homes i totes les dones –no només els creients- i tots han de respondre. Cada persona, gràcies a l'experiència de ser estimada en la pròpia unitat dins de la xarxa de relacions socials que sostenen la seva vida, descobreix i rep la crida a estimar, que interpel·la la seva consciència com una exigència imperativa, convertint-se en norma. Aquesta valorització de la consciència s'arrela en la contemplació de la manera d'actuar del Senyor: és en la pròpia consciència que Jesús, en diàleg íntim amb el Pare, pren les decisions, fins i tot

les més dures i doloroses, com en l'Hort de les Oliveres. Ell és la veritable norma de cada acció cristiana i de cada vocació particular.

La confrontació amb la realitat

118. Els joves experimenten els límits de la pròpia llibertat i, per tant, del discerniment: «Molts factors influeixen en l'habilitat dels joves per a discernir la seva vocació, entre els que es troben: l'Església, les diferències culturals, les exigències del treball, el món digital, les expectatives de la pròpia família, la salut i el benestar mental, el soroll, la pressió dels seus companys, els escenaris polítics, la societat, la tecnologia, etc.» (RP 9). Però justament aquesta realitat, que en primer lloc és un do i una alteritat que ens travessa, amb les limitacions que imposa, és l'instrument a través del qual es pot confirmar el que es va intuir en el profund del cor: també per al discerniment és vàlid el principi que la realitat és superior a la idea. En termes teològics, cada desig, fins i tot el més sublim, està cridat a encarnar-se en una elecció concreta i coherent, necessàriament limitada, deixant espai a l'ascesi sense la qual no hi ha camí cap a la santedat i la plenitud de vida.

119. La confrontació amb la vida quotidiana pot exercir un paper d'estímul, especialment quan les circumstàncies imposen una espècie de "suspensió" o "desacceleració" en la marxa cap a l'assoliment dels propis objectius. És el que experimenten avui els joves en molts països, ja sigui per la falta d'oportunitats reals per a posar en pràctica les seves competències i talents, o per la necessitat de temps per començar a emergir en la pròpia carrera. Aquestes circumstàncies es poden revelar molt fecundes, obligant la persona a travessar una etapa de sa "desencant" i a prendre consciència que cap èxit professional o horitzó existencial satisfà la set de vida, de plenitud, d'eternitat que té en el cor. Així neix l'impuls cap a una recerca més profunda de la pròpia autenticitat i de la pròpia vocació. Un dels problemes del nostre temps és que les circumstàncies sovint condueixen a postergar aquesta fase, situant-la en un moment en el qual la persona ja va prendre decisions vinculants, per exemple des d'un punt de vista afectiu, o va definir el seu propi estil de vida i va prendre compromisos –fins i tot financers- que no es poden cancel·lar fàcilment.

CAPÍTOL IV L'ART D'ACOMPANYAR

120. Tota la tradició de l'espiritualitat insisteix en com n'és de fonamental l'acompanyament, especialment durant el procés de discerniment vocacional. Els joves de la RP van expressar reiteradament la mateixa necessitat, emfatitzant de manera particular la importància del testimoni i de la humanitat dels acompanyants. També moltes CE subratllen que els joves demanen disponibilitat per aquest servei als responsables eclesials i posen en evidència que sovint els resulta difícil assegurar-lo.

"Acompanyament" es diu de moltes maneres

121. «Tots els joves, sense cap excepció, tenen el dret a ser acompanyats en el seu camí» (DP III, 2). L'acompanyament vocacional és un procés capaç d'alliberar la llibertat, la capacitat de do i d'integració de les diferents dimensions de la vida en un horitzó de significat. Per aquesta raó, un acompanyament autèntic s'esforçarà per presentar la vocació no com un destí preestablert, una tasca per a realitzar, un guió ja escrit, que s'accepta descobrint com ser bons executors. Déu es pren seriosament la llibertat que va donar als éssers humans i respondre a la seva crida és un compromís que requereix treball, fantasia, audàcia, disponibilitat per procedir fins i tot per intents.

122. Les respostes rebudes mostren que algunes CE entenen l'acompanyament en sentit "ampli" (incloent reunions ocasionals, bons consells, moments de confrontació sobre diferents temes), per a d'altres és quelcom molt específic en la perspectiva d'un "coaching cristià". Els qui acompanyen poden ser homes i dones, religiosos i laics, parelles; a més, la comunitat juga un paper decisiu. L'acompanyament dels joves per part de l'Església assumeix així una varietat de formes, directes i indirectes, que intercepta una pluralitat de dimensions i utilitza múltiples instruments, segons el context en el que es col·loca i el grau de participació eclesial i de fe de qui és acompanyat.

Acompanyament espiritual

123. Moltes CE veuen l'acompanyament espiritual personal com un lloc privilegiat, i en molts casos, únic, per al discerniment vocacional. De fet, és una oportunitat per aprendre a reconèixer, interpretar, escollir des d'una perspectiva de fe, escoltant allò que l'Esperit suggereix en la vida quotidiana (cf. EG 169-174). En la relació d'acompanyament personal és important ser conscients de les diferències entre un enfocament masculí i un femení, tant pel que fa als acompanyants, com en relació als qui són acompanyats. En això cal salvaguardar i aprofundir la riquesa de la tradició que parla de la paternitat i la maternitat espirituals.

124. L'acompanyament espiritual té trets característics que el distingeixen d'altres formes d'acompanyament personalitzat com *counseling*, *coaching*, *mentoring*, *tutoria*, etc. Però també hi ha relacions i connexions. Per evitar perdre la unitat de la persona i la integralitat de la relació d'acompanyament, és necessari explorar la complementaritat entre l'acompanyament espiritual en sentit estricte i les altres formes de proximitat en les quals, dins de la vida quotidiana, poden sorgir figures que sàpiguen ajudar a discernir i a contribuir a la formació de la consciència i de la llibertat.

Acompanyament psicològic

125. Com ensenya el papa Francesc, «el discerniment espiritual no exclou les aportacions de savieses humanes, existencials, psicològiques, sociològiques o morals. Però les transcendeix» (GE 170). En particular, és important assenyalar què distingeix l'acompanyament espiritual del psicològic o psicoterapèutic, que també, si està obert a la transcendència, pot ser crucial per al camí d'integració i creixement. El segon focalitza l'atenció en els recursos, els límits i l'evolució de la persona per a realitzar els propis desitjos. L'acompanyament espiritual, en canvi, apunta específicament a desencadenar en la pregària un diàleg íntim entre la persona i Déu, partint de l'Evangeli i de tota l'Escltura, per trobar la manera més personal de respondre a la crida del Senyor. Una bona pedagogia permetrà incorporar la dimensió psicològica en l'acompanyament espiritual: no només escolta i empatia, sinó també discerniment en la confrontació amb la Paraula; no només confiança, sinó també lluita reconeixent que l'alegria de l'Evangeli desperta la grandesa del desig; no només conreu dels somnis, sinó també passos concrets en els camins estrets de la vida.

Acompanyament i sagrament de la reconciliació

126. El carisma de l'acompanyament espiritual no està vinculat necessàriament amb el ministeri ordenat. En la tradició antiga, pares i mares espirituals són laics, freqüentment monjos, però no clergues. La pràctica que el col·loca entre els papers del prevere corre el risc de restringir-lo a un diàleg que sovint se sobreposa amb la celebració del sagrament de la penitència. Malgrat la seva proximitat, el ministre de la reconciliació i l'acompanyant espiritual tenen diferents finalitats, mètodes i llenguatges. L'acompanyament vocacional, en el sentit estricte, no és "matèria" específica i pròpia

del sagrament de la reconciliació, que és el perdó dels pecats; no obstant això, la trobada en el sagrament amb la misericòrdia de Déu és indispensable per continuar el camí. Finalment, s'ha de reconèixer que en la relació entre acompanyament i sagrament, les múltiples tradicions espirituals han madurat sensibilitats diferents.

Acompanyament familiar, formatiu i social

127. Els contextos on es desenvolupa la vida ordinària ofereixen nombroses oportunitats per una proximitat que es torna acompanyament en el procés de creixement, en un sentit específicament espiritual o més àmpliament humà. Hi ha situacions en les que aquest acompanyament està dins de les tasques institucionals dels qui el realitzen, i altres vegades es basa en la disponibilitat, capacitat i compromís de les persones involucrades.

Diverses CE assenyalen el paper indispensable que la família juga en el discerniment vocacional, especialment quan els pares representen un model de fe i de dedicació que és font d'inspiració: els pares són sempre els primers testimonis, i ho són encara més en els contextos marcats per escassetat de ministres ordenats. No obstant això, també s'assenyalen casos oposats, és a dir, quan l'èmfasi que la família posa en l'èxit, en termes econòmics o de carrera, acaba obstaculitzant la possibilitat d'un seriós camí de discerniment vocacional. Algunes vegades, el fracàs familiar porta els joves a desil·lusionar-se de la possibilitat de planificar el futur en termes d'esperances a llarg termini.

L'acompanyament, fins i tot sota diferents noms, està en el centre d'atenció de molts sistemes de formació, tant a nivell escolar com universitari. Abans de ser una tasca d'algunes figures específiques, és una actitud pedagògica de fons i una mentalitat que impregna tota la comunitat educadora. Fins i tot la tutoria en la formació professional, en perspectiva d'iniciar a treballar, és molt valuosa. Com ho especifiquen diverses CE, aquests tipus d'acompanyament són «el canal més important a través del qual escoles, universitats i altres institucions educatives contribueixen al discerniment vocacional dels joves», a més d'una oportunitat per estimular en enfocament crític de la realitat des d'una perspectiva cristiana i des de l'escolta de la veu de Déu.

Finalment, hi ha molts altres contextos, papers i professions on els adults que entren en contacte amb els joves, potser a partir de problemes específics, poden exercir un paper d'acompanyament que afavoreix la seva maduresa humana o la solució de nusos problemàtics: podem pensar en el paper dels entrenadors en l'àmbit esportiu, en qui té tasques educatives o treballa en diferents tipus d'institucions (presons, diversos tipus de comunitats d'acollida, consultoris, ambulatoris) o realitza certes professions (metges, psicòlegs, docents, etc.). Encara en allò més específic de les seves funcions, fins i tot professionals, és necessari reconèixer que aquestes formes d'acompanyament també poden tenir un valor espiritual i exercir un paper en un procés de discerniment vocacional.

Acompanyament en la lectura dels signes dels temps

128. Els joves són desafiat per la realitat social a què s'enfronten i que sovint desperten fortes emocions en ells: la seva lectura requereix un acompanyament i pot convertir-se en un instrument per identificar els signes dels temps que l'Esperit posa a l'atenció dels joves i de l'Església. La ràbia dels joves per la corrupció desenfrenada, la creixent desigualtat estructural, el menyspreu per la dignitat humana, la violació dels drets humans, la discriminació contra les dones i les minories, la violència organitzada i la injustícia, no sembla que hagi estat presa amb la deguda consideració en les respostes

de les CE. A les comunitats cristianes sembla que no hi ha espais per discutir aquests problemes. En moltes parts del món, els joves es troben enmig de la violència, com actors o com a víctimes, i són fàcilment manipulats pels adults. Responsables religiosos i polítics sense escrúpols saben explotar les aspiracions idealistes dels joves per al seu propi benefici. En altres contextos, la persecució religiosa, el fanatisme religiós i la violència política estan eradicant dels cors dels joves l'esperança d'un futur pacífic i pròsper. També sobre aquestes fronteres s'ha de confrontar la capacitat profètica d'acompanyament de l'Església.

Acompanyament en la vida quotidiana i de la comunitat eclesial

129. Finalment, hi ha un acompanyament quotidià, freqüentment silenciós però no per això secundari, ofert per tots aquells que amb el seu testimoni interpreten la vida d'una manera plenament humana. Igualment fonamental, també des d'una perspectiva vocacional, és l'acompanyament de la comunitat cristiana en el seu conjunt que, a través de la xarxa de relacions que genera, proposa un estil de vida i acompanya als qui emprenen el seu camí cap a la pròpia forma de santedat. Com afirma un DV, «l'aspecte individual de l'acompanyament en el discerniment només pot ser fecund si s'insereix en una experiència cristiana teològica, fraterna i fecunda. De la comunitat neix, de fet, el desig del do de si mateix, pressuposat del correcte discerniment de les maneres específiques de viure'l».

Les qualitats dels qui acompanyen

130. El qui acompanya està cridat a respectar el misteri que cada persona engloba i a confiar que el Senyor ja està obrant en ella. L'acompanyant està convidat a ser conscient que representa un model que influeix per allò que ell és, abans que per allò que ell fa i proposa. La profunda interacció afectiva que es crea en l'espai de l'acompanyament espiritual –no per casualitat la tradició s'expressa parlant de paternitat i maternitat espirituals, per tant d'una profundíssima relació generativa– requereix a l'acompanyant una sòlida formació i una disposició a treballar abans que res sobre si mateix des d'un punt de vista espiritual i, en certa mesura, també psicològic. Només d'aquesta manera podrà autènticament posar-se al servei, en l'escolta i en el discerniment, i evitar els riscos més freqüents del seu paper: substituir a qui acompanya en la seva recerca i en la responsabilitat de les seves decisions, negar o eliminar el sorgiment de problemàtiques sexuals i finalment, superar les fronteres involucrant-se d'una manera impròpia i destructiva amb aquells que està ajudant en el camí espiritual, fins a la possibilitat d'arribar a veritables abusos i dependències. Quan passa això, a més dels traumes generats en les persones involucrades, es difon un clima de desconfiança i por, que desanima la pràctica de l'acompanyament.

131. Un cert nombre de CE és conscient que l'acompanyament és un servei exigent des del punt de vista de les qualitats personals de qui el realitza: «Els joves sol·liciten [...] acompanyants eficaços, dignes de confiança, plens de fe; imitadors de Crist que viuen una vida autènticament feliç promovent una relació amb Déu i amb l'Església». El papa Francesc recordava que l'acompanyant ha de saber generar confiança i ser una persona sàvia, «que no té por de res, que sap escoltar i que té el do del Senyor per dir la paraula justa en el moment just» (*Reunió presinodal*, resposta a la pregunta 2).

132. Els joves de la Reunió Presinodal tracen amb precisió el perfil de l'acompanyant: «Que sigui un autèntic cristià compromès amb l'Església i amb el món; que busqui constantment la santedat; que compregui sense jutjar; que sàpiga escoltar activament les necessitats dels joves i pugui respondre'ls amb gentilesa; que sigui molt bondadós, i conscient de si mateix; que reconegui els seus límits i que conegui l'alegria i el sofriment

que tot camí espiritual comporta» (RP 10). Als ulls dels joves és especialment important el reconeixement de la seva humanitat i fal·libilitat: «Algunes vegades, els acompanyants són posats sobre un pedestal, i per això quan cauen provoquen un impacte devastador en la capacitat dels joves per involucrar-se en l'Església» (RP 10). També agreguen que «els acompanyants no haurien de dur els joves a ser seguidors passius, sinó més aviat a caminar al seu costat, deixant-los ser els protagonistes del seu propi camí. Han de respectar la llibertat que el jove té en el seu procés de discerniment i oferir-los eines perquè ho facin bé. Un acompanyant ha de confiar sincerament en la capacitat que té cada jove de poder participar en la vida de l'Església. Per això, un acompanyant simplement ha de plantar la llavor de la fe en els joves, sense voler veure immediatament els fruits del treball de l'Esperit Sant. Aquest paper no hauria de ser exclusiu dels sacerdots i de la vida consagrada, sinó que els laics haurien de poder igualment exercir-lo. Finalment, tots aquests acompanyants haurien de beneficiar-se d'una bona formació permanent» (RP 10).

L'acompanyament dels seminaristes i dels joves consagrats

133. «L'acompanyament personal representa un instrument indispensable de la formació» (RFIS 44) dels seminaristes, però la mateixa consideració es pot estendre amb facilitat als religiosos i a les religioses en formació. En primer lloc, és un servei al discerniment vocacional i a l'autenticació dels carismes: tant les persones individuals com l'Església necessiten verificar les seves eleccions: per aquest propòsit, és indispensable que qui acompanya conservi dins seu un espai veritable de llibertat: donar confiança requereix renunciar a formes de control poc transparents, mentre que el descobriment de la possibilitat d'interrompre el procés de formació i l'ajuda per descobrir una ubicació diferent no poden ser exclosos a priori, ni considerats com una derrota, fins i tot en situacions de falta de ministres ordenats i de consagrades i consagrats. Al mateix temps, aquest acompanyament serà un servei a la maduresa humana i cristiana dels qui estan en formació i una veritable inversió formativa, que tindrà com a objectiu posar a disposició dones i homes que tinguin les qualitats per poder, al seu torn, acompanyar altres a descobrir la seva vocació i a seguir-la. L'acompanyament s'aprèn abans que res acceptant ser acompanyats.

134. L'experiència dels formadors mostra que els candidats al ministeri ordenat i a la vida consagrada són joves del nostre temps i comparteixen amb els seus coetanis els trets característics d'una cultura i un enfocament del món, començant per l'omnipresència de les xarxes socials i de la comunicació digital. L'acompanyament ha d'apuntar a un aprofundiment de la vida espiritual personal, com també de l'entusiasme apostòlic, promovent la integració d'esforços, desil·lusions i moments d'aridesa. On sorgeixen dificultats a nivell psicològic, un acompanyament específic, juntament a l'acompanyament espiritual, serà de gran ajuda. Al mateix temps, l'acompanyament espiritual tindrà com a objectiu evitar la dispersió, ajudant la persona a arrelar-se en l'etapa que està vivint, si bé provisòria, i no viure esperant el moment en què acabarà la formació. La trobada amb el Senyor es juga en el present, també per aquells que viuen en una casa de formació.

135. Un desafiament que el nostre temps planteja cada vegada més intensament és la integració de les diferències. Especialment en aquells contextos formatius que reuneixen persones de diferents països i cultures, els joves hauran de ser acompanyats per afrontar la confrontació intercultural, entrenant-se així a allò que l'ambient social els exigirà quan acabin la formació. Si d'una banda els joves estan predisposats a la trobada amb altres cultures, d'altra banda tenen reals dificultats per confrontar-se amb la diferència, ja que provenen d'una societat que utilitza potents instruments

d'immunització vers les diversitats, prenent a vegades negar-les, uniformar-les o desvaloritzar-les.

136. L'acompanyament serà també crucial per tenir en compte els itineraris de procedència, avui cada vegada més diferenciats per edat en el moment d'ingressar, nivell d'educació, processos formatius, experiències professionals i afectives prèvies, procedència eclesial (parròquies, associacions, moviments, etc.). L'acompanyament és un instrument clau per a permetre una personalització real del procés de formació que els joves demostrin apreciar, en canvi troben mortificants les propostes estandarditzades. Això també podrà referir-se a allò específic de l'acompanyament didàctic en el procés dels estudis.

III PART

ESCOLLIR: CAMINS DE CONVERSIÓ PASTORAL I MISSIONERA

137. En base als elements interpretatius del context que van sorgir en la Segona Part, ara cal concentrar-se en determinar la perspectiva, l'estil i els instruments més adequats perquè l'Església pugui complir la seva missió en relació dels joves: ajudar-los a trobar el Senyor, a sentir-se estimats per Ell i a respondre a la seva crida a l'alegria de l'amor. En aquesta dinàmica de discerniment, la mateixa Església, comproment-se a acompanyar tots els joves, podrà reapropiar-se d'un renovat i joïós entusiasme apostòlic, a través d'un camí de conversió pastoral i missionera.

CAPÍTOL I UNA PERSPECTIVA INTEGRAL

El discerniment com a estil d'una Església en sortida

138. El papa Francesc, trobant els joves a l'inici de la RP, va declarar que el Sínode és «també una crida dirigida a l'Església, perquè redescobreixi un *renovat dinamisme juvenil*. [...] També en l'Església hem d'aprendre noves modalitats de presència i de proximitat» (*Discurs a la Reunió Presinodal*, 3). Amb gran claredat una CE afirma que «els joves demanen a l'Església un canvi monumental en l'actitud, orientació i en la pràctica». Una altra, explicant els camins de renovació en acte al seu territori, escriu: «La veritable pregunta que hi ha rere aquests intents es refereix més en general a la forma de l'Església que estem cercant i que volem proposar: la fórmula "Església en sortida" identifica pertinentment el problema general, però encara estem cercant indicacions operatives útils per a poder realitzar-la». Per això cal «un procés decidit de discerniment, purificació i reforma» (EG 30) i també una sincera i profunda escolta dels joves que participen plenament en el *sensus fidei fidelium*.

139. En aquesta perspectiva, "escollir" no significa donar respostes d'una vegada per sempre als problemes trobats, sinó més aviat, en primer lloc, significa identificar passos concrets per a créixer en la capacitat de realitzar com a comunitat eclesial processos de discerniment en funció de la missió. D'altra banda, no podem pensar que la nostra oferta d'acompanyament del discerniment vocacional sigui creïble per als joves als que es dirigeix, si no mostrem saber practicar el discerniment en la vida ordinària de l'Església fent-ne un estil comunitari abans que un instrument operatiu. Justament com els joves,

moltes CE van expressar la dificultat per orientar-se en un món complex del qual no tenen el mapa. En aquesta situació, el Sínode és un exercici per a créixer en aquesta capacitat de discerniment evocada en el seu tema.

Poble de Déu en un món fragmentat

140. El procés sinodal, com a “camí fet junts”, conté una invitació urgent a redescobrir la riquesa de la identitat de “poble de Déu” que defineix l'Església com un signe profètic de comunió en un món sovint estripat per divisions i discòrdies. «La condició d'aquest poble és la dignitat i la llibertat dels fills de Déu, al cor dels quals habita l'Esperit Sant com en un temple. Té per llei el nou manament d'estimar com Crist ens va estimar a nosaltres (cf. Jn13,34). I té en últim lloc, com a finalitat, dilatar més i més el regne de Déu» (LG 9). En la seva concreció històrica, el poble de Déu és un poble amb molts rostres, ja que «s'encarna en els pobles de la terra, cada un dels quals té la seva cultura pròpia» (EG 115). Al seu interior, l'Esperit Sant «suscita una múltiple i diversa riquesa de dons i al mateix temps construeix una unitat que mai no és uniformitat sinó multiforme harmonia que atrau» (EG 117). Aquesta identitat dinàmica empeny l'Església cap al món, la converteix en una Església missionera i en sortida, on no existeix la preocupació de «ser el centre» (EG 49), sinó la d'aconseguir, amb humilitat, ser ferment inclusiu més enllà de les seves “fronteres”, conscient de tenir alguna cosa per donar i alguna cosa per rebre en la lògica de l'intercanvi de dons.

En aquest moviment, l'Església ha d'assumir el diàleg com a estil i mètode, fomentant la consciència de l'existència de vincles i connexions en una realitat complexa –que seria reductiu considerar composta de fragments- i la tensió vers una unitat que, sense transformar-se en uniformitat, permeti la confluència de totes les parcialitats salvaguardant l'originalitat de cada una i la riquesa que representa per a la totalitat (cf. EG 236). Cap vocació, especialment dins de l'Església, pot situar-se fora d'aquest dinamisme de sortida i diàleg, i qualsevol esforç autèntic d'acompanyament del discerniment vocacional no pot evitar confrontar-se amb aquest horitzó, donant una atenció especial als més pobres i als més vulnerables.

Una Església generadora

141. Aquest dinamisme de sortir de si mateixa per donar la vida i obrar al servei de la possibilitat que tothom, individualment i juntament, pugui trobar l'alegria de l'amor, es realitza a través de la manera en què l'Església exerceix l'autoritat que li va ser confiada, perquè sigui autènticament generadora i, per tant, creadora de comunió. Segons algunes anàlisis, en sentit etimològic l'autoritat és la capacitat de “fer créixer” (*augeo*, en llatí, del qual *auctor* i *auctoritas*) tota creatura en l'originalitat que el Creador ha pensat i desitjat per a ella. Exercir l'autoritat es converteix en assumir la responsabilitat d'un servei per al desenvolupament i l'alliberament de la llibertat, no un control que talla les ales i manté les persones encadenades.

142. En conseqüència, l'Església “es construeix” amb els joves, permetent-los un protagonisme real i no posant-los davant un “sempre s'ha fet així”. Aquesta perspectiva, que determina un estil pastoral i també una manera d'organitzar-se i de ser institucional, està en gran sintonia amb la comanda d'autenticitat que els joves dirigeixen a l'Església. Els joves esperen ser acompanyats no per un jutge inflexible o per un pare temorós i sobreprotector que crea dependència, sinó per algú que no té por de la seva pròpia debilitat i sap fer resplendir el tresor que, com a recipient de fang, protegeix dins de si mateix (cf. 2Co 4,7). En cas contrari, acabaran dirigint-se a una altra banda, especialment en un temps en el qual no falten alternatives (cf. RP 1.7.10).

143. Per ser generador, l'acompanyament del discerniment vocacional ha d'assumir una perspectiva integral. La vocació mai no és un principi d'alienació, sinó més aviat un nucli d'integració de totes les dimensions de la persona, que les farà fecundes: des dels talents naturals al caràcter amb els seus recursos i els seus límits, des de les passions més profundes a les competències adquirides a través de l'estudi, des de les experiències exitoses als fracassos que conté cada història personal, des de la capacitat per a relacionar-se i estimar fins a la d'assumir el propi paper amb responsabilitat dins d'un poble i una societat. Per aquest motiu, el servei d'acompanyament es confronta amb una sèrie d'elements que només aparentment resulten dispars o poc espirituals i no pot prescindir de l'aliança entre les instàncies formatives.

CAPÍTOL II IMMERSOS EN EL TEIXIT DE LA VIDA QUOTIDIANA

144. La crida a l'alegria i a la vida en plenitud s'ubica sempre dins d'un context cultural i de relacions socials. És de cara a les circumstàncies de la vida quotidiana que els joves desitgen ser acompanyats, formats i passar a ser protagonistes. És per això que l'Església està cridada a «sortir, veure, cridar» (DP III, 1.3), és a dir, a invertir en temps per conèixer i confrontar-se amb els vincles i les oportunitats dels diferents contextos socials i culturals, i fer ressonar allí de manera comprensible la crida a l'alegria de l'amor. Al mateix temps, les relacions socials i interpersonals i la dinàmica de la vida quotidiana (amistat, afectivitat, relació amb el temps i amb els diners, etc.) afavoreixen el sorgiment de desitjos, idees, emocions i sentiments que un procés d'acompanyament ajudarà a reconèixer i interpretar. Una perspectiva integral requereix assumir els vincles que connecten àmbits i contextos on es desenvolupa la vida dels joves, exigències de conversió de les pràctiques pastorals i necessitats formatives dels acompanyants.

145. En particular, l'experiència o la trobada amb les fragilitats personals, pròpies o alienes, d'un grup o d'una comunitat, d'una societat o d'una cultura, són tan difícils com valuoses. Per als joves pot ser una ocasió per a descobrir recursos amagats i per fer néixer interrogants, fins i tot des d'una perspectiva vocacional, empenyent-los a allunyar-se d'una recerca contínua de petites seguretats. Acompanyant aquests processos, l'Església descobrirà noves fronteres i nous recursos per complir la seva missió.

L'acompanyament escolar i universitari

146. Pràcticament totes les CE subratllen la importància que tenen les escoles, les universitats i les institucions educatives de diferents tipus en l'acompanyament dels joves durant el seu procés de recerca d'un projecte personal de vida i per al desenvolupament de la societat. En moltes regions són el principal, si no l'únic, lloc no explícitament eclesial on molts joves entren en contacte amb l'Església. En alguns casos, es converteixen fins i tot en una alternativa a les parròquies, que molts joves no coneixen ni freqüenten. També els joves de la RP subratllen la importància del compromís de l'Església en aquests contextos: «Els recursos no es desaprofiten quan s'inverteixen en aquestes àrees, ja que en elles és on el jove utilitza el major temps i on a més es comparen amb persones de diversos contextos socioeconòmics» (RP 13). En particular, es requereix atenció vers els nombrosos joves que abandonen l'escola o no hi tenen accés.

L'exigència d'una mirada i una formació integrals

147. En moltes escoles i universitats –fins i tot catòliques- educació i formació són finalitzades en clau excessivament utilitària, posant l'accent en l'ús de les nocions adquirides en el món del treball més que en el creixement de les persones. És necessari, en canvi, col·locar les competències tècniques i científiques en una perspectiva integral, l'horitzó de referència de la qual és la “cultura ecològica” (cf. LS 111). Cal, entre altres coses, conjugar intel·lecte i desig, raó i afectivitat; formar ciutadans responsables, que saben enfrontar la complexitat del món contemporani i dialogar amb la diversitat; ajudar-los a integrar la dimensió espiritual en l'estudi i en el compromís cultural; que sàpiguen discernir no només camins personals amb un cert sentit, sinó trajectòries de bé comú per a les societats de les quals formen part.

148. Aquesta concepció integral d'educació requereix una conversió sistèmica, que involucra tots els membres de les comunitats educatives i també les estructures materials, econòmiques i institucionals que ells utilitzen. Docents, professors, tutors i tots els qui participen en els processos educatius, particularment els qui operen en àrees abandonades i desfavorides, exerceixen un valuós servei, del qual l'Església està agraïda. Es necessita una renovada inversió en la seva formació integral, per tal de facilitar camins de descobriment i reapropiació d'aquella que és una autèntica vocació: estan cridats no només a transmetre contingut, sinó a ser testimonis d'una maduresa humana, activant dinàmiques generadores de paternitat o maternitat espiritual que sàpiguen fer dels joves subjectes i protagonistes de la seva pròpia aventura.

L'especificitat i la riquesa de les escoles i universitats catòliques

149. No poques CE de tot el món expressen apreciació per les escoles i les universitats catòliques. El seu objectiu, com va dir el papa Francesc, no és fer proselitisme, sinó «portar endavant els joves, els infants en els valors humans en tota la realitat, i una d'aquestes realitats és la transcendència» (*Discurs als participants al Congrés Mundial promogut per la Congregació per a l'Educació Catòlica*, 21 de novembre de 2015). Aquesta perspectiva les compromet a col·laborar amb les altres institucions educatives del territori, i al mateix temps mostra com, en societats lliures i obertes que tenen la necessitat de fer dialogar les diferents identitats, no tenen sentit tancaments ideològics vers elles.

150. La fidelitat a la seva missió exigeix a aquestes institucions un compromís per a verificar l'efectiva recepció per part dels estudiants dels valors proposats i a promoure una cultura de l'avaluació i de l'autoavaluació contínua. Més enllà de les declaracions abstractes, hem de preguntar-nos com ajuden les nostres escoles als joves a considerar la pròpia formació escolar com una responsabilitat davant els problemes del món, a les necessitats dels pobres i a la cura del medi ambient. Per a les universitats catòliques – ho va dir el papa Francesc a la universitat portuguesa- no n'hi ha prou amb analitzar i descriure la realitat, és necessari crear «espais de veritable investigació, debats que generin alternatives per als problemes d'avui» i «incloure la dimensió moral, espiritual i religiosa en la seva investigació». Escoles i universitats catòliques estan convidades a mostrar en pràctica què és una pedagogia inclusiva i integral» (*Audiència amb la Comunitat de la Universitat Catòlica de Portugal*, 26 d'octubre de 2017).

151. En particular, per a les universitats, facultats i instituts eclesiàstics –i anàlogament per a totes les escoles i universitats catòliques- és important tenir en compte alguns criteris inspiradors: la contemplació espiritual, intel·lectual i existencial del *kerygma*; el diàleg en tots els àmbits; la interdisciplinarietat exercida amb saviesa i creativitat; la necessitat urgent de “crear xarxes” (cf. VG 4).

Economia, treball i cura de la casa comuna

A la recerca de nous models de desenvolupament

152. L'acompanyament vers la plena maduresa humana inclou la dimensió de la cura de la casa comuna. Això requereix que també l'Església i les seves institucions assumeixin la perspectiva de la sostenibilitat i promoguin estils de vida conseqüents, a més de combatre els reduccionismes que dominen avui (paradigma tecnocràtic, idolatria del guany, etc.). *Laudato Si'* ens convida a confiar que la conversió ecològica és possible. Per a generar un dinamisme de canvi durador, la conversió ha d'involucrar no només les eleccions individuals, sinó també aquelles comunitàries i socials, incloses formes de pressió sobre els líders polítics. Per aquest motiu la contribució dels joves és indispensable, com ho afirma una CE africana: «Molts responsables eclesials reconeixen el dinamisme dels joves del nostre país, la seva participació responsable en l'Església i en les polítiques de desenvolupament social». Promoure la sostenibilitat requereix convidar els joves a aplicar els seus recursos intel·lectuals en elles, en les diverses disciplines que estudien, i a orientar en aquesta direcció les successives eleccions professionals.

153. És crucial la contribució específica que l'Església pot donar a l'elaboració d'una espiritualitat que sàpiga reconèixer el valor dels petits gestos i pugui inspirar les eleccions d'acord a una lògica diferent de la cultura del descart. Com recorda el papa Francesc, «totes les comunitats cristianes tenen un rol important a complir en aquesta educació. Espero també que en els nostres seminaris i cases religioses de formació s'eduqui per a una austeritat responsable, per a la contemplació agraïda del món, per a la cura de la fragilitat dels pobres i de l'ambient» (LS 214).

El treball enfront de la innovació tecnològica

154. Els processos d'innovació i penetració de les tecnologies digitals i informàtiques en el món productiu generen el fenomen mundialment conegut com a "Indústria 4.0", amb repercussions també en el món del treball. Les comunitats cristianes estan convidades a qüestionar-se encara més sobre aquests aspectes en el seu compromís educatiu i d'acompanyament dels joves. En un escenari marcat per constants canvis per la impossibilitat de traçar avui el perfil de les competències que seran necessàries demà i pel risc que els qui no aconseguiran adaptar-se quedaran aïllats, la formació i l'acompanyament professionals emergeixen com a àmbits de responsabilitat per tal que els talents de tots els joves puguin expressar-se i ningú es quedi enrere o sigui considerat inútil. L'objectiu és que el desenvolupament de les competències professionals i de la capacitat de donar sentit al propi treball i defensar el dret de tots a tenir treball digne caminin juntament amb la innovació tecnològica. Les joves generacions són portadores d'un enfocament de la realitat que pot oferir contribucions importants a la humanització del món del treball: estil col·laboratiu, cultura del respecte de les diferències i de la seva inclusió, capacitat per treballar en equip, harmonització entre compromís laboral i altres dimensions de la vida.

Col·laborar en la creació de treballs per a tothom

155. La promoció d'un nou model econòmic requereix promoure el desenvolupament d'aquelles alternatives que espontàniament neixen en les perifèries i entre els grups que pateixen les conseqüències de la cultura del descart, però que conserven valors i pràctiques de solidaritat que en altres llocs es van perdre. Donar suport a aquestes experiències, permetent la creació d'oportunitats de treball en particular per als joves, especialment en aquells contextos on la desocupació juvenil és més alta, requereix

abans que res cercar recursos. Com es va evidenciar en algunes observacions rebudes, en alguns països es demana identificar formes a través de les quals l'Església pugui participar en aquesta recerca amb els seus patrimonis de béns territorials, immobiliaris i artístics, per a valoritzar-los amb iniciatives i projectes empresarials de joves, i d'aquesta manera fer-los "generadors" en termes socials, més enllà del simple rendiment econòmic.

En la trama de les cultures juvenils

Formar la ciutadania activa i la política

156. Algunes CE assenyalen la sensibilitat dels joves vers els temes d'ètica social (llibertat, justícia, pau, ecologia, economia, política), que requereix ser acompanyada, sostinguda i animada. El manament de l'amor té un valor intrínsecament social, que inclou l'opció preferencial pels pobres i el compromís a construir una societat menys corrupta i més justa. El compromís social i polític constitueix, almenys per alguns, una veritable vocació, la maduresa de la qual requereix ser acompanyada també des del punt de vista espiritual. En qualsevol cas, cap discerniment vocacional pot focalitzar-se només en la recerca del propi lloc en el món, sense tenir en compte de manera creativa la identificació de la contribució específica que cadascú està cridat a donar al bé comú.

157. A través del compromís social, molts joves es qüestionen i (re)descobreixen un interès per la fe cristiana. A més, el compromís amb la justícia i amb els pobres és una ocasió per trobar-se i dialogar amb els no creients i persones que professen altres religions. Moltes CE practiquen o cerquen noves modalitats de formació en el compromís civil, social i polític, en particular estimulants la participació i l'assumpció de responsabilitat per part dels joves i la confrontació entre companys. Emergeix la importància d'alguns elements: valoritzar les competències professionals i el procés d'estudi dels joves, oferint oportunitats de protagonisme; proposar experiències concretes de servei i de contacte amb els últims i amb ambients socials diferents dels de l'origen, incloses experiències internacionals i de cura del medi ambient i de la natura; proporcionar elements per a la lectura i avaluació del context, a partir d'una millor comprensió de la doctrina social de l'Església –de la qual també la RP en subratlla el valor (cf. RP 3)– i de l'ecologia integral; afavorir la maduresa d'una espiritualitat de la justícia, valoritzant l'ajuda que la Bíblia ofereix a la interpretació de les dinàmiques socials; sostenir processos de canvi dels estils de vida, que donin prioritat a la importància dels gestos quotidians sense perdre de vista l'obertura a la dimensió estructural i institucional.

158. A més, els joves generalment són molt sensibles a la lluita contra la corrupció i la qüestió de les discriminacions. En particular, la RP afirma amb convicció que «l'Església pot jugar un paper vital assegurant que aquests joves no siguin marginats, sinó que se sentin acceptats» (RP 5), indicant com a primer àmbit de compromís la promoció de la dignitat de les dones. Societats cada vegada més multiculturals, marcades per fenòmens migratoris o per la presència de minories ètniques, culturals o religioses, requereixen la preparació d'itineraris que ajudin a combatre els prejudicis i a superar les diferents formes de discriminació racial o de casta.

159. Sempre respecte del compromís social i civil, el camí presinodal també va subratllar alguns àmbits als quals cal prestar atenció. El primer és el dels joves inserits en les forces armades i en la policia, a qui s'ha d'ajudar a apropiat-se d'alguns valors i a integrar la dimensió de servei a la població implícita en la seva funció, que algunes circumstàncies destaquen particularment (missions de pau, desastres naturals, etc.). Un segon àmbit és el dels joves que realitzen experiències de servei a temps complet, que

en el món prenen diferents noms (servei civil, any sabàtic, any de voluntariat social, etc.); com subratlla la RP, sovint també és un període propici de discerniment per al seu futur (cf. RP 15). S'ha d'evitar el risc de considerar els joves que participen en aquestes experiències com a mà d'obra barata a qui confiar les tasques que ningú vol o pot realitzar.

Aprendre a viure en el món digital

160. Tant moltes CE com la RP reconeixen la necessitat d'abordar amb decisió la qüestió de l'acompanyament a un ús conscient de les tecnologies digitals. La RP va suggerir un camí: «En primer lloc, involucrar els joves en un diàleg, l'Església ha d'aprofundir en la seva comprensió de la tecnologia per assistir-nos en el discerniment sobre el seu ús. A més, l'Església hauria de veure la tecnologia –particularment *Internet*– com un lloc fecund per a la Nova Evangelització [...]. En segon lloc, l'Església hauria d'expressar-se sobre la crisi estesa de la pornografia, que inclou l'abús *on line* de nens, com també el *ciber-bullying*, i el dany que això causa en la nostra humanitat» (RP 4).

161. Moltes CE reconeixen les potencialitats d'*Internet* coma instrument de contacte pastoral i també d'orientació vocacional, especialment on, per diferents raons, l'Església té dificultat per arribar als joves per altres mitjans. En aquest sentit, les competències dels nadius digitals han de ser valoritzades també dins de l'Església. D'altra banda, encara no es pot donar per descomptat que les xarxes socials i l'univers digital no són només instruments per utilitzar en la pastoral, ni representen una realitat virtual per oposar-la a la realitat, sinó que constitueixen un lloc de vida amb la seva pròpia cultura que cal evangelitzar. Pensem només en l'àmbit dels "videojocs", que en alguns països representa un gran desafiament per a la societat i per a l'Església, perquè plasma en els joves una visió discutible de l'ésser humà i del món, que alimenta un estil relacional basat en la violència.

La música entre interioritat i afirmació de la identitat

162. Entre tots els llenguatges artístics, la música està particularment relacionada amb la dimensió de l'escolta i de la interioritat. El seu impacte en l'esfera emocional pot representar una oportunitat de formació al discerniment. A més, l'elecció dels gèneres i dels músics que s'escolten és un dels elements que defineixen la identitat, especialment social, dels joves. S'obre un espai per a una producció musical que ajudi al desenvolupament de l'espiritualitat. També existeix la necessitat de cultivar el cant i la música dins de la vida i del camí de fe de la comunitat, com ja passa en alguns contextos. Alguns joves són atrets per la qualitat de la música de diferents tradicions cristianes (com el cant gregorià, el del monaquisme ortodox o el *gospel*). No obstant això, a vegades les propostes que emulen els llenguatges musicals contemporanis més comercials no afavoreixen el recolliment i l'escolta interior. Algunes CE assenyalen que les propostes d'altres confessions i religions són atractives per als joves, inclosos els catòlics, en virtut d'un llenguatge més simple i immediat, gràcies a una «música vivaç i d'alta qualitat».

163. També s'ha de prestar una atenció especial als grans esdeveniments musicals: s'haurien de promoure oportunitats per a redescobrir el valor autènticament festiu i socialitzador de la música, a partir de produccions reconegudes com de bona qualitat pels mateixos joves. Les JMJ i els grans esdeveniments nacionals o regionals poden representar la proposta d'una manera alternativa d'entendre els grans esdeveniments, integrant la música en un programa de trobada eclesial entre els joves.

Esport i competició

164. Donada la influència de l'esport, moltes CE suggereixen la necessitat de valoritzar-lo en clau educativa i pastoral. La cura i la disciplina del cos, la dinàmica d'equip que exalta la col·laboració, el valor de ser correctes i del respecte de les regles, la importància de l'esperit de sacrifici, la generositat, el sentit de pertinença, la passió, la creativitat, fan de l'esport una ocasió educativa prometedora per a recórrer un veritable camí d'unificació personal. Èxit i fracàs desencadenen dinàmiques emocionals que poden convertir-se en un gimnàs de discerniment. Perquè això passi, cal proposar als joves experiències de sana competició, que escapin del desig d'èxit a qualsevol preu, i que permetin transformar la fatiga de l'entrenament en una oportunitat per a la maduresa interior. Per tant, es necessiten clubs esportius –i això s'aplica particularment als que tenen com a referència l'Església- que escullin ser autèntiques comunitats educatives en tots els seus aspectes i no només centres que presten serveis. Per aquest motiu, és fonamental donar suport a la consciència del rol educatiu d'entrenadors, tècnics i dirigents, tenint cura de la seva formació contínua. Més enllà de l'esfera estrictament agonística, seria apropiat pensar en noves configuracions dels llocs educatius que contribueixin a enfortir el reconeixement recíproc, el teixit social i els vincles comunitaris, especialment en l'àmbit intercultural.

L'amistat i l'acompanyament entre companys

165. És important reconèixer el grup de coetanis com un instrument d'emancipació del context familiar, de consolidació de la identitat i desenvolupament de competències relacionals. Hi ha grans ocasions per a créixer en l'amistat, com els moments de temps lliure o vacances compartides, així com situacions que permeten als joves convertir-se al seu torn en acompanyants dels seus coetanis o de qui és encara més jove, descobrint la bellesa de la responsabilitat i el gust del servei. El vincle de la comunió, compartir punts de referència, la facilitat per a identificar-se amb l'altre i per a comunicar estan en la base de l'èxit de les iniciatives d'educació entre companys i de les "comunitats d'aprenentatge" que aquestes iniciatives generen. En particular, són útils quan es tracta de qüestions sobre les quals la paraula dels adults seria més distant, menys creïble (sexualitat, prevenció de les dependències, etc.) i per tant, menys capaces de produir un canvi en els comportaments.

Proximitat i suport en el malestar i en la marginació

Discapacitat i malaltia

166. A la vida de molts joves, el dolor marca el cos i també l'ànima d'una manera impredecible i incomprensible. Malalties i dèficits psíquics, sensorials i físics poden, a vegades, apagar l'esperança i transformar l'afectivitat i la sexualitat en una font de patiment. Com va dir en la seva contribució un jove amb discapacitat durant el camí presinodal, «no s'està mai suficientment preparat per a viure amb una discapacitat: mou a qüestionar-se sobre la pròpia vida, convida a interrogar-se sobre la pròpia finitud». També els joves que viuen en aquestes situacions estan cridats a descobrir com respondre a la crida a l'alegria i a la missió – «com es pot portar l'alegria de l'Evangeli quan el patiment és a l'ordre del dia?»– i a descobrir les pròpies forces interiors: «Plorar pot ser un dret, però lluitar i estimar són els meus deures». Aquests joves compten amb l'ajuda dels seus coetanis, però ensenyen als seus amics a confrontar-se amb el límit, ajudant-los a créixer en humanitat. Són particularment beneficiosos els moviments i les comunitats que saben integrar els joves amb algun tipus de discapacitat i malaltia, sostenint les seves famílies i valoritzant la contribució que ells poden oferir a altres joves i a tothom. És inesgotable la creativitat amb la qual la comunitat animada per l'alegria

de l'Evangelí pot convertir-se en una alternativa al malestar. Per exemple, en alguns contextos, especialment africans, hi ha camins innovadors d'integració en la pastoral juvenil de joves portadors del VIH o afectats de SIDA.

Dependències i altres fragilitats

167. L'ús de drogues, alcohol i altres substàncies que alteren els estats de consciència, així com altres velles i noves dependències, esclavitzen molts joves i amenacen les seves vides. Alguns d'ells, immersos en aquestes situacions de malestar poden, no obstant això, aprofitar la bona oportunitat per a reiniciar-se, també gràcies a l'ingrés en institucions com cases d'acollida, comunitats educatives o de recuperació. Necessiten ser acompanyats per a reconèixer els seus errors i discernir com canviar de direcció, i també necessiten recolzament per afrontar la reinserció en un context social que sovint tendeix a estigmatitzar-los i marginar-los. El compromís d'algunes institucions eclesials en aquest camp és notable i mereix ser sostingut per les comunitats cristianes en el seu conjunt, superant la temptació de tancar-se. És de gran importància la formació dels operadors i voluntaris compromesos en aquestes estructures, també des del punt de vista espiritual. No obstant això, aquest compromís no pot eximir de promoure una cultura de la prevenció i de la presa de posició com a Església en la lluita contra els narcotraficants i contra els qui especulen amb els mecanismes de la dependència.

Amb els joves detinguts

168. La recuperació dels joves detinguts requereix fer-los participar en projectes personalitzats, estimulants, a través d'una acció educativa, la relectura de les experiències passades, el reconeixement dels errors comesos, la reconciliació amb els traumes soferts i l'adquisició de competències socials i laborables en funció de la reintegració. La dimensió espiritual i religiosa pot jugar un paper de gran importància i l'Església agraeix als qui treballen per fer-la present en aquests contextos (capellans de la presó, voluntaris, etc.), exercint en relació als detinguts un paper d'acompanyament. Entre altres coses, ells demanen trobar la manera perquè el Sínode faci partícip i ofereixi esperança també als joves detinguts. Finalment, no s'ha de subestimar la importància de la formació humana i professional, i l'acompanyament dels qui operen dins del sistema penitenciari (guàrdies penitenciaris, psicòlegs, educadors, etc.), que han d'afrontar situacions d'extrema complexitat i dificultat.

En situacions de guerra i violència

169. Hi ha molts joves al món que viuen en situacions de guerra o conflicte armat de diferent intensitat. Alguns són reclutats per la força o amb la manipulació en grups paramilitars o bandes armades, mentre algunes dones joves són segrestades i abusades. Els qui sobreviuen pateixen diferents conseqüències psicològiques i socials. En general, convertir-se en adults en contextos de gran violència representa un obstacle per a la maduresa personal, que requereix un esforç educatiu i un acompanyament específic, especialment per a la reconstrucció de les capacitats relacionals i la superació dels traumes soferts. Aquests són elements per a tenir en compte també en els camins del discerniment vocacional, perquè la crida a l'alegria també està dirigida a aquests joves. Són igualment importants els camins de reconciliació a nivell local o nacional, perquè ofereixen un context on les vides dels joves que han experimentat violències, fins i tot brutals, poden retrobar i oferir energies precioses per superar divisions, rancors i venjances.

Joves migrants i cultura de l'acollida

170. L'augment continu de migrants i refugiats, i en particular la condició de les víctimes del tràfic i l'explotació, requereix activar vies de protecció legal de la seva dignitat i capacitat d'acció i, alhora, promoure camins d'integració en la societat a la qual arriben. Per aquesta raó, les iniciatives de molts òrgans eclesials i la participació de tota la comunitat cristiana són molt importants. L'acompanyament dels joves migrants, de primera i segona generació, perquè trobin el propi camí vers l'alegria i la possibilitat de contribuir al desenvolupament de la societat representa un desafiament particular en termes d'acompanyament al discerniment vocacional, ja que ha d'afrontar la dimensió de la interculturalitat. Amb gran delicadesa i atenció s'acompanyaran també els camins de les parelles mixtes, des del punt de vista cultural i també religiós, i aquells que provenint de processos migratoris senten la crida al sacerdoti ministerial o a la vida religiosa. En els contextos que veuen la presència de diferents cultures dins de la comunitat cristiana, tota la pastoral, i per tant també la juvenil, està cridada a evitar formes de marginació i a promoure veritables ocasions de trobada.

Davant la mort

171. Lamentablement és freqüent trobar-se amb l'experiència de la mort de joves, com també amb joves que han comès assassinats. En aquest camp, la maternitat de l'Església i la seva capacitat d'escolta i acompanyament són decisius. La mort és, sovint, el punt d'arribada del fracàs d'un món, d'una societat i d'una cultura que enganyen, exploten i descarten als joves; altres vegades és la trobada traumàtica amb el límit de la vida humana a través de l'experiència de la malaltia i el misteri del dolor; també hi ha la impactant experiència del suïcidi juvenil, que crea en molts ferides difícils de guarir; en altres situacions la mort de joves a causa de la seva fe, un veritable martiri, es converteix en un testimoni profètic i fecund de santedat. En qualsevol cas, la mort, especialment la dels joves, es converteix en font de grans interrogants per a tothom. Si per a l'Església aquesta experiència és sempre motiu d'una renovada confrontació amb la mort i resurrecció de Jesús, des del punt de vista pastoral, algunes CE es pregunten de quina manera la mort dels joves pot convertir-se en motiu d'anunci i d'invitació per a tothom a la conversió.

Acompanyament i anunci

172. Qui està compromès en els diferents àmbits socials, educatius i pastorals on l'acompanyament es realitza és testimoni de com cada jove porta impresa indeleblement la imatge del Creador i com l'Esperit parla al cor de cadascun, fins i tot quan no són capaços o no estan disponibles a reconèixer-lo. L'Església està cridada a col·laborar en l'obra de Déu, iniciant itineraris que ajudin els joves a assumir la vida com un do i a lluitar contra la cultura del descart i de la mort. Aquest compromís és una part integral de la missió d'anunci de l'Església: «La proposta és el regne de Déu (cf. Lc 4,43) [...]. En la mesura en què ell aconsegueixi de regnar entre nosaltres, la vida social serà àmbit de fraternitat, de justícia, de pau, de dignitat per a tothom» (EG 180). Justament per això l'Església no pot acceptar ser només una ONG o una agència filantròpica: els seus membres no poden deixar de confessar el nom de Jesús (cf. EN 22), fent que el seu treball sigui un signe eloqüent del Seu amor que comparteix, acompanya i perdona.

173. Cada acompanyament és una manera de proposar la crida a l'alegria i, per tant, pot convertir-se en terreny apte per anunciar la bona notícia de la Pasqua i afavorir la trobada amb Jesús mort i ressuscitat: un *kerygma* «que expressi l'amor salvífic de Déu previ a l'obligació moral i religiosa, que no imposi la veritat i que apel·li a la llibertat, que posseeixi unes notes, d'alegria, estímul, vitalitat, i una integritat harmoniosa» (EG 165).

Al mateix temps, cada servei d'acompanyament és una ocasió per créixer en la fe pels qui el realitzen i per la comunitat a la qual pertany. Per aquest motiu, el principal requisit del bon acompanyant és haver tastat en primera persona "l'alegria de l'amor", que desemmascara la falsedat de les gratificacions mundanes i omple el cor del desig de comunicar-la als altres.

174. Aquesta inquietud evangèlica preserva de la temptació de culpar la joventut per allunyar-se de l'Església, o perquè se'n queixa, per parlar en canvi, com fan algunes CE, d'una "Església allunyada dels joves" cridada a adoptar camins de conversió, sense donar la culpa a altres de les pròpies faltes d'entusiasme educatiu i per la seva tímida apostòlica. Superar el "síndrome de Jonàs" continua essent, per molts aspectes, una meta (cf. GE 134). Enviat a anunciar als habitants de Nínive la misericòrdia de Déu, el profeta fuig perquè el seu cor no comparteix la intenció que anima el cor de Déu. La veritable qüestió que la història de Jonàs posa en evidència és l'evangelització dels evangelitzadors i la qualitat cristiana de la comunitat dels creients, perquè només una comunitat evangelitzada pot evangelitzar.

CAPÍTOL III UNA COMUNITAT EVANGELITZADA I EVANGELITZADORA

Una idea evangèlica de comunitat cristiana

175. Durant el SI es va aclarir que l'experiència comunitària és essencial per als joves: si d'una banda, tenen "al·lèrgia a les institucions", també és cert que cerquen relacions significatives en "comunitats autèntiques" i contactes personals amb "testimonis lluminosos i coherents" (cf. RP 5.1.10). Diverses CE van expressar el desig que el Sínode reafirmi el caràcter obert i incliusiu de l'Església, cridada a acompanyar els joves des de la perspectiva de la salvaguarda tant de la integritat de l'anunci com de la gradualitat de la proposta, respectant així els ritmes de maduresa de la seva llibertat, que es constitueix en un assumpte històric concret i quotidià. Seguint l'exemple de Jesús, «el primer i el més gran evangelitzador» (EN 9; EG 12), també la comunitat dels creients està cridada a sortir i anar a trobar els joves on són, encenent novament els seus cors i caminant amb ells (cf. Lc 24,13-35).

176. El risc de tancar-se en una pertinença elitista i que jutja, ja va ser una gran temptació present en el cercle dels deixebles de Jesús. És per això que el Senyor lloa la fe de la dona sirofenícia que, malgrat no pertànyer al poble escollit, manifesta una gran fe (Mt 15,22-28); reprèn amargament els deixebles que volen fer baixar un foc que consumeix els samaritans que no accepten el seu pas (Lc 9,51-55); declara que pertànyer al poble escollit i l'observança legal no ofereixen un accés automàtic a la salvació (Lc 18,10-14); mostra que l'experiència d'allunyar-se pot ser una premissa per a una renovada comunió i la vida a la casa del Pare una experiència que ens faci incapaços d'estimar (Lc 15,11,32). Mentre Pere nega el seu estimat Mestre tres vegades i Judes el traeix, el centurió romà el reconeix primer com a Fill de Déu (Mc 15,39). La comunitat cristiana està cridada a sortir de la presumpció de "veure" amb els propis ulls (cf. Jn 9,41) i jutjar amb criteris diferents als que provenen de Déu.

177. Com ja mencionava el DP, «respecte al passat, hem d'acostumar-nos a itineraris d'apropament a la fe cada vegada menys estandarditzats i més atents a les característiques personals de cadascú» (DP III, 4). La comunitat cristiana viu, així, de diferents nivells de pertinença, reconeix agraïda els petits passos de cadascú i intenta valoritzar la llavor de la gràcia present en cadascú, oferint a tots respecte, amistat i acompanyament, perquè «un petit pas, enmig de grans límits humans, pot ser més agradable a Déu que la vida exteriorment correcta del qui transcorre els seus dies sense

afrontar importants dificultats» (EG 44; AL 305). Per tant, els mateixos joves, amb les seves experiències de vida fragmentades i els seus camins de fe incerts, ajuden l'Església a assumir la seva natural forma polièdrica (cf. EG 236).

Una experiència familiar d'Església

178. Un dels resultats més fecunds que van sorgir de la renovada atenció pastoral a la família viscuda en els últims anys, va ser el descobriment del caràcter familiar de l'Església. L'afirmació que l'Església i parròquia són «família de famílies» (cf. AL 87.202) és forta i orientativa respecte a la seva forma. Ens referim a estils relacionals, on la família actua com a matriu de la mateixa experiència de l'Església; a models formatius de naturalesa espiritual que toquen els afectes, generen vincles i converteixen el cor; a itineraris educatius que comprometen en el difícil i entusiasmant art de l'acompanyament de les joves generacions i de les mateixes famílies; a la qualificació de les celebracions, perquè en la litúrgia es manifesta l'estil d'una Església convocada per Déu per ser la seva família. Moltes CE desitgen superar la dificultat de viure relacions significatives en la comunitat cristiana i demanen que el Sínode ofereixi elements concrets en aquesta direcció. Una CE afirma que «enmig d'una vida sorollosa i caòtica, molts joves demanen a l'Església que sigui una casa espiritual». Ajudar els joves a unificar les seves vides contínuament amenaçades per la incertesa, per la fragmentació i per la fragilitat és avui decisiu. Per a molts joves que viuen en famílies fràgils i desfavorides, és important que percebin l'Església com una veritable família que pot “adoptar-los” com a fills propis.

L'atenció pastoral per a les joves generacions

179. Moltes CE van percebre clarament la connexió íntima entre evangelització i educació, ben desenvolupada per molts instituts de vida consagrada masculins i femenins que, des de fa segles es concentren en aquest binomi i ofereixen a tota l'Església una experiència fecunda de pastoral juvenil caracteritzada per una marcada atenció als processos educatius. Diverses respostes de les CE indiquen que diferents comunitats cristianes i molts pastors tenen poca sensibilitat educativa. Una d'elles diu que en moltes situacions «els joves no estan en el cor de molts bisbes, sacerdots i religiosos». Quan una comunitat de creients és conscient de la seva tasca educativa i s'hi apassiona, pot alliberar forces espirituals i materials que generen una veritable “caritat educativa”, que sap posar en el terreny insospitades energies i passions vers les joves generacions.

180. Mereix una paraula especial la realitat de l'oratori o d'activitats pastorals similars, que veuen l'Església com a subjecte que proposa una experiència que en diversos contextos representa, com diu una CE, «l'atenció específica d'una comunitat cristiana vers les joves generacions. Els seus instruments són molts i diferents, i passen per la creativitat d'una comunitat educativa que sap posar-se al servei, té una mirada prospectiva sobre la realitat i sap confiar en l'Esperit Sant per actuar de manera profètica». On hi ha l'oratori, les joves generacions no són oblidades i assumeixen un rol central i actiu en la comunitat cristiana. Algunes CE esperen que el Sínode rellanci aquesta experiència.

La família, subjecte privilegiat de l'educació

181. Respecte al vincle entre pastoral juvenil i família, serà important aprofundir en perspectiva sinodal el capítol VII d'*Amoris Laetitia* dedicat al tema de l'educació dels fills, que mereix una més adequada valorització pastoral. És evident que «la família és la primera escola dels valors humans, en la que s'aprèn el bon ús de la llibertat» (AL 274). Els mateixos joves, durant la RP, van afirmar clarament que entre els llocs que ajuden

al desenvolupament de la pròpia personalitat la família ocupa un lloc privilegiat (cf. RP 1). Diverses CE van prendre consciència que invertir energies per formar bones famílies no significa treure forces a l'atenció dels joves. Per tant, la predilecció i el compromís a favor dels joves estan cridats a obrir-se de manera decisiva a la pastoral familiar.

182. Moltes CE demanen al Sínode aprofundir el paper indispensable de la família com agent pastoral actiu en l'acompanyament i en el discerniment vocacional dels fills. Moltes altres demanen ajuda per a qualificar l'acompanyament dels joves durant el temps del nuviatge, en la preparació immediata al matrimoni i també en la fase successiva a la celebració del sagrament. Les dades que provenen de les CE mostren un panorama de situacions molt contrastants sobre el rol de la família pel que fa al tema sinodal. Entre els països més secularitzats, en general, com diu una CE, «la majoria de les famílies catòliques no estan involucrades “activament” o “intencionalment” en el discerniment vocacional dels seus fills, i algunes s'hi oposen activament». En altres contextos, en canvi, on la dimensió comunitària de la fe està més viva, la família compleix un rol dinàmic i propositiu.

A l'escolta i en diàleg amb el Senyor

183. Moltes CE, presentant les seves “bones pràctiques”, van privilegiar l'escolta i el diàleg amb Déu: jornades de recés, exercicis espirituals, moments d'allunyament de la rutina quotidiana, peregrinacions nacionals i diocesanes, experiències compartides de pregària. Santuaris, centres d'espiritualitat i cases d'exercicis espirituals on hi ha una sensibilitat en l'acollida i acompanyament dels joves tenen un gran atractiu en diverses parts del món. Una CE afirma: «Sabem que l'èxit no ve de nosaltres, sinó de Déu, per això intentem mostrar als joves que la pregària és una palanca que canvia el món». En un temps de confusió molts joves s'adonen que només la pregària, el silenci i la contemplació ofereixen el just “horitzó de transcendència” on es poden madurar eleccions autèntiques. Perceben que només en presència de Déu es pot adoptar una postura amb veritat i afirmen que «és en el silenci on podem escoltar la veu de Déu i discernir la seva voluntat per a nosaltres» (RP 15).

184. En la pregària, que a vegades pot ser una experiència de “batalla espiritual”(cf. GE 159-165), s'afina la pròpia sensibilitat a l'Esperit, s'educa a la capacitat d'entendre els signes dels temps i es pren la força per actuar de tal manera que l'Evangelí pugui encarnar-se novament avui. En l'atenció de la vida espiritual es prova la fe com a feliç relació personal amb Jesús i com a do del qual estar-li agraïts. No en va la vida contemplativa desperta admiració i estima entre els joves. Per tant, és clar que en la qualitat espiritual de la vida de la comunitat resideixen grans oportunitats per apropar els joves a la fe i a l'Església, i acompanyar-los en el seu discerniment vocacional.

A l'escola de la Paraula de Déu

185. Les experiències pastorals de més gran eficàcia evangelitzadora i educativa presentades per moltes CE posen al centre la confrontació amb la força de la Paraula de Déu en relació amb el discerniment vocacional: *Lectio divina*, escoles de la Paraula, catequesis bíbliques, aprofundiment de la vida de joves presents en la Bíblia i ús d'instruments digitals que faciliten l'accés a la Paraula de Déu, són pràctiques exitoses entre els joves. Per a moltes CE la renovació de la pastoral passa per la seva qualificació bíblica, i per aquest motiu, demanen al Sínode reflexió i propostes. En territoris on estan presents altres Esglésies o comunitats cristianes, diverses CE posen en evidència el

valor ecumènic de la Bíblia, que pot crear convergències significatives i projectes pastorals compartits.

186. Ja Benet XVI, com a resultat del Sínode sobre la Paraula de Déu, demanava a tota l'Església «incrementar la “pastoral bíblica”, no en juxtaposició amb altres formes de pastoral, sinó com animació bíblica de tota la pastoral» (VD 73). Després d'afirmar que «la teva paraula és llum dels meus passos, la claror que m'il·lumina el camí» (SI 119,105), el salmista es pregunta: «Com mantindrà pur un jove el seu camí? Vivint d'acord amb la vostra paraula» (SI 119,9).

El gust i la bellesa de la litúrgia

187. Una CE afirma que els joves «no venen a l'Església a cercar quelcom que puguin trobar en una altra banda, hi venen perquè cerquen una experiència religiosa autèntica i fins i tot radical». Moltes respostes al qüestionari indiquen que els joves són sensibles a la qualitat de la litúrgia. De manera provocativa la RP diu que «els cristians professen un Déu viu, però alguns assisteixen a Misses, o pertanyen a comunitats, que semblen mortes» (RP 7). A propòsit del llenguatge i a la qualitat de les homilies, una CE posa en evidència que «els joves senten una falta de sintonia amb l'Església», i agrega: «Sembla que no entenem el vocabulari, i per tant, tampoc les necessitats dels joves». A EG 135-144 es troben indicacions valuoses sobre això.

188. Tenint en compte que «la fe té una estructura sacramental» (LF 40), algunes CE demanen que es desenvolupi el vincle genètic entre fe, sacraments i litúrgia en la planificació dels itineraris de pastoral juvenil, a partir de la centralitat de l'Eucaristia, «font i cim de tota la vida cristiana» (LG 11) i «font i cim de tota l'evangelització» (PO 5). Diverses CE asseguren que, quan la litúrgia i l'*ars celebrandi* són ben preparats hi ha sempre un nombre significatiu de joves actius i participants. Tenint en compte que en la sensibilitat juvenil parla més l'experiència que els conceptes, les relacions que les nocions, algunes CE observen que les celebracions eucarístiques i altres moments de celebració –sovint considerats punts d'arribada- poden arribar a ser lloc i oportunitat per a un renovat primer anunci als joves. Les CE d'alguns països donen testimoni de l'eficàcia de la “pastoral dels ministres de l'altar” per fer tastar als joves l'esperit de la litúrgia; no obstant això, serà oportú reflexionar sobre com oferir una formació litúrgica adequada a tots els joves.

189. També mereix atenció el tema de la pietat popular que en diferents contextos ofereix als joves un accés privilegiat a la fe, ja sigui perquè està vinculada a la cultura i a les tradicions locals, i també perquè valoritza el llenguatge del cos i dels afectes, elements que a vegades en la litúrgia tenen dificultat a trobar espai.

Alimentar la fe en la catequesi

190. Diverses CE es van qüestionar a partir del tema del Sínode, sobre els itineraris catequístics en acte en la comunitat cristiana. La catequesi no sempre té una bona fama entre els joves, perquè els recorda a molts «un camí obligatori i no escollit a la infància» (QoL). Posant atenció a la necessària i natural continuïtat amb la pastoral dels adolescents i dels joves, algunes CE demanen revisar les formes generals de la proposta catequística, verificant-ne la validesa per a les noves generacions.

191. Un DV convida a evitar l'oposició entre catequesi d'experiències i de contingut, perquè recorda que l'experiència de fe és ja una obertura cognoscitiva a la veritat i el camí d'interiorització dels continguts de la fe condueix a una trobada amb Crist. En

aquesta circularitat original, la comunitat eclesial exerceix un rol insubstituïble de mediació.

192. Algunes CE i els mateixos joves aconsellen seguir a la catequesi el “camí de la bellesa”, valoritzant l’immens patrimoni artístic i arquitectònic de l’Església, el contacte autèntic amb la creació de Déu i l’encant de la litúrgia de l’Església en totes les seves formes i ritus. Existeixen experiències amb bons resultats de catequesis amb els joves. Generalment es presenten amb un itinerari experiencial de trobada viva amb Crist, que es converteix en font d’unitat dinàmica entre la veritat de l’Evangeli i la pròpia experiència de vida. D’aquesta manera, es creen les condicions per al desenvolupament d’una fe forta, que s’expressa en un compromís missioner.

193. En alguns contextos, la catequesi es duu a terme dins d’itineraris escolars i, per tant, l’ensenyament de la religió té una gran importància per a la maduresa vocacional dels joves. Tot això convida el Sínode a reflexionar sobre la relació entre escola i comunitat cristiana en termes d’una aliança educativa.

Acompanyar els joves cap al do gratuït d’un mateix

194. Nombroses experiències presentades al final de les respostes al qüestionari del DP es refereixen a pràctiques on els joves són acompanyats en la lògica d’una “fe en acte” que es realitza en el servei de la caritat. Una Església que serveix és una Església madura que atrau els joves, perquè dona testimoni de la seva vocació a la imitació de Crist que «essent ric, es va fer pobre per nosaltres» (2Co 8,9). En les respostes de moltes CE, va ser ben entesa i desenvolupada la connexió expressada en diversos paràgrafs del DP entre experiències de servei gratuït i discerniment vocacional. Els mateixos joves assenyalen que «els anys de serveis dins dels moviments i les obres de caritat donen als joves una experiència de missió i un espai per al discerniment» (RP 15). Són molts els testimonis de joves en el QoL que redescobriren la vida de la fe a través d’experiències de servei i en contacte amb l’“Església que serveix”. D’altra banda, l’Església podrà renovar el seu dinamisme de servei confrontant-se amb les exigències dels joves que s’inclinen per un estil transparent, desinteressat i no assistencialista. En síntesi, un DV convida a promoure una renovada “cultura de la gratuïtat”.

195. Per a molts joves el “voluntariat internacional” aconsegueix combinar la sensibilitat a la solidaritat amb el desig de viatjar i descobrir altres cultures i mons desconeguts: és també un lloc de trobada i de col·laboració amb joves allunyats de l’Església i no creients. El “voluntariat missioner”, preparat i desenvolupat en molts països i per molts instituts de vida consagrada masculins i femenins, és un do particular que l’Església pot oferir a tots els joves: la preparació, l’acompanyament i la recuperació en perspectiva vocacional d’una experiència missionera és un camp privilegiat per al discerniment vocacional dels joves.

Comunitat oberta i acollidora vers tothom

196. La RP va veure la participació no només de joves catòlics, sinó també de joves d’altres confessions cristianes, d’altres religions i fins i tot de no creients. Va ser un signe que els joves van acollir amb gratitud, perquè mostrava el rostre d’una Església acollidora i inclusiva que sap reconèixer la riquesa i la contribució que pot aportar cadascú per al bé de tothom. Sabent que la fe autèntica no pot generar una actitud de presumpció vers els altres, els deixebles del Senyor estan cridats a valoritzar totes les llavors de bé presents en cada persona i en cada situació. La humilitat de la fe ajuda la

comunitat dels creients a deixar-se instruir també per persones de diferents posicions o cultures, en la lògica d'un benefici recíproc on es dona i es rep.

197. Per exemple, en el SI alguns experts assenyalaren com el fenomen de la migració pot convertir-se en una oportunitat per a un diàleg intercultural i per a la renovació de comunitats cristianes en risc d'involució. Alguns joves LGBT, a través de diferents contribucions que arribaren a la Secretaria General del Sínode, desitgen «beneficiar-se d'un més gran apropament» i experimentar una més gran atenció per part de l'Església, mentre que algunes CE es qüestionen sobre què proposar «als joves que en lloc de formar parelles heterosexuales decideixen formar parelles homosexuals i, sobretot, volen estar prop de l'Església».

El diàleg ecumènic i interreligiós, que en alguns països assumeix les característiques d'una veritable prioritat per als joves, neix i es desenvolupa en un clima d'estima recíproca i d'obertura natural d'una comunitat que es juga «amb suavitat i respecte, i amb tranquil·litat de consciències» (1Pe 3,16). També el diàleg amb els no creients i amb el món secular en la seva totalitat és, en alguns contextos, decisiu per als joves, especialment en l'àmbit acadèmic i cultural, on a vegades se senten discriminats en nom de la fe que professen: iniciatives com la "Càtedra dels no creients" i l'"Atri dels Gentils" són de gran interès per a les joves generacions, perquè els ajuden a integrar la seva fe en el món on viuen i també a assumir un mètode de diàleg obert i de confrontació fecunda entre diferents posicions.

CAPÍTOL IV ANIMACIÓ I ORGANITZACIÓ DE LA PASTORAL

198. Per acompanyar els joves en el seu discerniment vocacional es necessiten no només persones competents, sinó també estructures d'animació adequades, no només eficients i efectives sinó, sobretot, atractives i lluminoses per l'estil relacional i les dinàmiques fraternals que generen. Algunes CE senten la necessitat d'una "conversió institucional". Respectant i integrant les nostres legítimes diferències, reconeixem en la comunitat el camí privilegiat per a la missió, sense la qual és impossible tant d'educar com d'evangelitzar. És cada vegada més important verificar, com a Església, no només "què" estem fent per a i amb els joves, sinó també "com" ho estem fent.

El protagonisme juvenil

199. En nom de molts altres, un jove responent el QoL diu: «Volem ser involucrats, valoritzats, sentir-nos responsables en el que s'està fent». En qualitat de batejats, els joves també estan cridats a ser "deixebles missioners", i s'estan fent passos importants en aquesta direcció (cf. EG 106). En consonància amb el document conciliar *Apostolicam Actuositatem*, sant Joan Pau II afirmava que els joves «no han de considerar-se simplement com a objecte de la sol·licitud pastoral de l'Església: són de fet –i han de ser incitats a ser-ho- subjectes actius, *protagonistes de l'evangelització i artífexs de la renovació social*» (CL 46). Aquest és el punt clau veritable de la pastoral juvenil per a moltes CE: passar amb audàcia de fer pastoral "per als joves" a fer pastoral "amb els joves".

Benet XVI va convidar sovint els joves a ser protagonistes de la missió: «Estimats joves: vosaltres sou els primers missioners entre els joves» (Missatge per a la XXVIII Jornada Mundial de la Joventut 2013, 18 d'octubre de 2012), perquè «la millor manera d'evangelitzar un jove és arribar a ell a través d'un altre jove» (QoL). S'hauran

d'identificar els camps privilegiats per al protagonisme juvenil. Algunes CE denuncien la realitat del "clericalisme" com un problema a vegades insuperable: una CE afirma que «molts dels nostres joves pensen que l'Església és només el conjunt dels ministres ordenats i dels consagrats que la representen». Desencaixar aquesta visió continua essent un objectiu que moltes CE esperen assolir amb una postura clara per part del Sínode.

L'Església en el territori

200. Tot el poble de Déu és subjecte de la missió cristiana (cf. EG 120) i això s'expressa amb diferents responsabilitats i en diversos nivells d'animació.

El successor de Pere manifesta contínuament una predilecció pels joves, que ells mateixos reconeixen i aprecien. El seu ser centre d'unitat visible de l'Església i el seu impacte mediàtic universal, el posa en una posició de guia que reconeix i estimula la contribució de tots els carismes i les institucions al servei de les noves generacions.

Moltes CE ofereixen un servei central qualificat a la pastoral dels joves, però el subjecte privilegiat continua essent l'Església particular, que el bisbe presideix i anima amb els seus col·laboradors, afavorint sinergies i valoritzant les bones experiències de comunió entre tots els qui operen per al bé dels joves. Si moltes CE afirmen que hi ha un servei de qualitat en aquest àmbit de la pastoral, en algunes parts del món hi ha molta improvisació i poca organització.

Des del punt de vista territorial la parròquia, Església entre les cases, és el lloc ordinari de la pastoral i la seva validesa va ser reafirmada clarament en el nostre temps (cf. EG 28). Un jove en el QoL afirma que «quan els sacerdots estan lliures de tasques financeres i organitzatives, es poden concentrar en el treball pastoral i sacramental que toca la vida de les persones». Si algunes CE fan notar la vitalitat de les parròquies, per a d'altres aquestes no semblen ser més que un espai adequat per als joves, que es dirigeixen a altres experiències d'Església que intercepten millor la seva mobilitat, els seus llocs de vida i la seva recerca espiritual.

L'aportació de la vida consagrada

201. Moltes CE expressen el seu sincer agraïment per la presència nombrosa i qualificada de persones consagrades en el seu territori que saben "educar evangelitzant i evangelitzar educant" en moltes formes i estils diferents. Els consagrats avui estan vivint una fase delicada: si en alguns països, especialment al sud del món, hi ha una expansió i vitalitat prometedora, en zones més secularitzades hi ha una consistent disminució del nombre i fins i tot una crisi d'identitat, generada pel fet que avui la societat sembla no tenir més cap necessitat de persones consagrades. Algunes CE assenyalen que la vida consagrada és un lloc específic d'expressió del "geni femení". A vegades, no obstant això, hi ha una incapacitat eclesial per a reconèixer, donar espai i promoure aquesta creativitat única i tan necessària avui dia, i per evitar usos instrumentals dels diferents carismes: això implica una necessària i valenta "conversió cultural" de l'Església.

202. Convençuda que els joves són el veritable recurs per al "rejoeniment" dels dinàmiques eclesials, la USG es pregunta: «Som realment sensibles als joves? Entenem les seves necessitats i expectatives? Sabem entendre la seva exigència de fer experiències significatives? Som capaços de superar les distàncies que ens separen del seu món?». Allí on s'ofereix als joves ser escoltats i acollits, i un testimoni de manera creativa i dinàmica, allí neixen sintonies i simpaties, que estan donant fruits. Per a la

USG, seria oportú establir un “Observatori permanent” sobre els joves a nivell de l'Església universal.

Associacions i moviments

203. Molts joves viuen i redescobreixen la fe a través de la participació activa i convençuda en moviments i associacions que els ofereixen una intensa vida fraterna, exigents camins d'espiritualitat, experiències de servei, espais adequats per a l'acompanyament i persones competents per al discerniment. Per aquesta raó, la seva presència és generalment apreciada. Quan l'Església lluita per mantenir una presència visible i significativa, els moviments conserven un dinamisme vital i segueixen sent un punt important d'agregació; també en altres llocs són una presència positiva: l'estil comunitari i l'esperit de pregària, la valorització de la Paraula de Déu i el servei als més pobres, la pertinença alegre i la revalorització de l'esfera corporal i emocional, la participació activa i l'impuls del lideratge són alguns dels elements d'interès indubtable que expliquen el seu gran èxit entre els joves. Algunes CE, fins i tot reconeixent la fecunditat de tot això, demanen que el Sínode reflexioni i ofereixi pautes concretes per a superar la temptació d'autorreferencialitat d'alguns moviments i associacions, perquè és necessari «aprofundir en la participació d'aquests en la pastoral de conjunt de l'Església» (EG 105). En aquesta direcció, seria oportú valoritzar els criteris oferts per IE 18.

Xarxes i col·laboracions a nivell civil, social i religiós

204. L'Església està cridada a entaular relacions de manera decisiva amb tots els responsables de l'educació dels joves en l'àmbit civil i social. La sensibilitat actual vers l'“emergència educativa” en acte és patrimoni comú de l'Església i de la societat civil, i requereix unitat d'intensions per a construir una aliança en el món dels adults. “Crear xarxes” és un dels punts decisius per a desenvolupar en el tercer mil·lenni. En un món on l'Església és cada vegada més conscient que no és l'únic subjecte agent de la societat, però reconeix que és una “minoria qualificada”, es fa necessari aprendre l'art de la col·laboració i la capacitat de teixir relacions en funció d'un projecte comú. Lluny de pensar que entrar en diàleg amb diferents organismes socials i civils signifiqui perdre la pròpia identitat, algunes CE afirmen que la capacitat d'unir recursos i planificar junts amb altres camins de renovació, ajuda tota l'Església a assumir un autèntic dinamisme “en sortida”.

205. No només a nivell civil i social, sinó també en l'àmbit ecumènic i interreligiós algunes CE donen testimoni que perseguir objectius compartits en diversos camps –per exemple, en l'àmbit dels drets humans, salvaguarda de la creació, oposició a qualsevol tipus de violència i abús de menors, respecte per la llibertat religiosa- ajuda els diferents subjectes a obrir-se, conèixer-se, estimar-se i cooperar junts.

La planificació pastoral

206. Una denúncia transversal de moltes CE es refereix a la desorganització, improvisació i repetitivitat. A la RP es va dir que «en altres ocasions, en l'Església, és difícil superar la lògica del “sempre s'ha fet així”» (RP 1). A vegades es posa en evidència la falta de preparació d'alguns pastors, que no se senten preparats per afrontar els complicats desafiaments dels nostres temps i corren el risc de tancar-se en visions eclesiològiques, litúrgiques i culturals ja superades. Una CE afirma que «es veu, amb freqüència, una falta de mentalitat per a planificar camins» i per moltes altres seria útil preguntar-se com acompanyar les diòcesis en aquest camp, ja que avui, afirma una CE, «emergeix la necessitat d'una més gran coordinació, diàleg, planificació i també

estudi, en relació a la pastoral juvenil vocacional». Altres CE mencionen una espècie de contraposició entre la planificació operativa i el discerniment espiritual. En realitat, un bon projecte pastoral hauria de ser el fruit madur d'un autèntic camí de discerniment en l'Esperit que condueix a tots a anar en profunditat. Cada membre de la comunitat està cridat a créixer en la capacitat d'escolta, en el respecte de la disciplina del conjunt que valoritza la contribució de cadascú, i en l'art d'unir esforços en funció d'una planificació perquè es converteixi en un procés de transformació per als membres de la comunitat.

La relació entre esdeveniments extraordinaris i vida quotidiana

207. Moltes CE han ofert reflexions sobre la relació entre alguns "grans esdeveniments" de la pastoral juvenil –en primer lloc la JMJ, però també trobades juvenils internacionals, continentals, nacionals i diocesanes- i la vida ordinària de fe dels joves i de les comunitats cristianes. S'aprecia molt la JMJ perquè, com diu una CE, «ofereix excel·lents oportunitats per a la peregrinació, l'intercanvi cultural i la construcció d'amistats en contextos locals i internacionals». No obstant això, algunes CE demanen una verificació i un relançament: per algunes és una experiència massa elitista i altres la desitgen més interactiva, oberta i dialògica.

208. A la RP, els joves es preguntaven com «ajudar a fer de pont entre els grans esdeveniments eclesials i aquells parroquials» (RP 14). Si els grans esdeveniments juguen un rol significatiu per a molts joves, moltes vegades és difícil inserir en la vida quotidiana l'entusiasme que neix participant en iniciatives similars, que corren el risc així de convertir-se en moments d'evasió i fuga pel que fa a la vida de fe ordinària. Una CE afirma, en aquest sentit, que «els esdeveniments internacionals poden formar part de la pastoral juvenil ordinària, i no només esdeveniments únics, si la relació entre aquests esdeveniments es fa més clara i les temàtiques subjacents a aquests esdeveniments es tradueixen en reflexió i pràctica en la vida personal i comunitària quotidiana». Algunes CE adverteixen sobre la il·lusió que alguns esdeveniments extraordinaris resolguin el camí de fe i de la vida cristiana dels joves: en aquest sentit l'atenció als processos virtuoses, als processos educatius i als itineraris de fe sembla realment necessària. Perquè, com diu una CE, «la millor manera d'anunciar l'Evangeli en el nostre temps és viure'l en la vida quotidiana amb senzillesa i saviesa», demostrant així que és sal, llum i llevat de cada dia.

Vers una pastoral integrada

209. Una CE, com moltes altres, a propòsit de la relació entre la pastoral juvenil i la pastoral vocacional, afirma: «Si bé hi ha experiències significatives en aquest sentit, existeix una gran necessitat d'articular estructuralment la pastoral juvenil i la pastoral vocacional. A més, hi ha una exigència de treballar junts amb la pastoral familiar, educativa, cultural i social entorn de la construcció del projecte personal de vida de cada batejat». A tot arreu emergeix una recerca sincera d'una més gran coordinació, sinergia i integració entre els diferents àmbits pastorals, l'objectiu comú dels quals és ajudar tots els joves a assolir la «plenitud de Crist» (Ef 4,13). Enfront d'una multiplicació d'"oficis" que crea fragmentació projectual i operativa, dificultat per aclarir les diferents competències i esforç per gestionar els diferents nivells de relació, la idea d'una "pastoral integrada", que posa l'accent en la centralitat dels destinataris, sembla ser per algunes CE una direcció de marxa que ha de ser consolidada i augmentada.

210. Per a molts, la clau per aconseguir aquesta unitat integrada és l'horitzó vocacional de l'existència, perquè «la dimensió vocacional de la pastoral juvenil no és alguna cosa que s'ha de plantejar només al final de tot el procés d'evangelització i d'educació en la fe dels adolescents i dels joves» (Francesc, Missatge als participants al congrés

internacional sobre el tema «Pastoral vocacional i vida consagrada. Horitzons i esperances», 25 de novembre de 2017).

Seminaris i cases de formació

211. Els joves candidats al ministeri ordenat i a la vida consagrada viuen en les mateixes condicions que els altres joves: comparteixen els recursos i les fragilitats dels seus coetanis, segons els continents i els països on viuen. Per això és necessari oferir indicacions adequades a les diferents situacions locals. A nivell general, pel que fa al discerniment vocacional, algunes CE identifiquen dos problemes principals: el narcisisme, que tendeix a tancar la persona en les seves exigències, i la tendència a entendre la vocació en la perspectiva exclusiva de l'autorealització. Ambdós tenen una arrel comuna en la concentració potencialment patològica en si mateixos. Els processos de formació també corren dos perills, l'*individualisme* centrat en el subjecte autònom, que exclou el reconeixement, la gratitud i la col·laboració amb l'acció de Déu; la *intimitat*, que tanca la persona en el món virtual i en una falsa interioritat, on s'exclou la necessitat d'estar amb els altres i amb la comunitat (cf. PD i GE 35-62). S'han de planificar processos formatius que sàpiguen alliberar la generositat dels joves en formació, fent créixer en ells una profunda consciència d'estar al servei del poble de Déu. És necessari garantir equips de formació de qualitat, que sàpiguen interactuar amb les necessitats concretes dels joves d'avui i amb la seva necessitat d'espiritualitat i radicalitat. L'organització de temps, espais i activitats en les cases de formació haurien de fer possible una veritable experiència de vida comuna i fraterna.

CONCLUSIÓ

La vocació universal a la santedat

212. La característica sintètica i unificadora de la vida cristiana és la santedat, perquè «el diví Mestre i Model de tota la perfecció, el Senyor Jesús, va predicar a tots i cadascun dels seus deixebles, fos quina fos la seva condició, la santedat de vida, de la qual Ell és iniciador i consumidor» (LG 40). La santedat inclou des del punt de vista qualitatiu i global totes les dimensions de l'existència creient i de la comunitat eclesial, dutes a la plenitud segons els dons i les possibilitats de cadascú. Per aquesta raó, sant Joan Pau II la proposava a l'inici del tercer mil·lenni com «alt grau de la vida cristiana ordinària» (NMI 31). Reprement el tema, GE ofereix un aprofundiment sobre la santedat en el món contemporani i recorda a tothom la voluntat del Senyor Jesús, que «ens vol sants i no espera que ens conformem amb una existència mediocre, aigualida, liquada» (GE 1). Tot això es juga clarament en la pràctica de la vida quotidiana: «La força del testimoni dels sants consisteix a viure les benaurances i el protocol del judici final. Són poques paraules, senzilles, però pràctiques i vàlides per a tothom, perquè el cristianisme és principalment per a ser practicat» (GE 109).

La joventut, un temps per a la santedat

213. Convençut que «la santedat és el rostre més bonic de l'Església» (GE 9), abans de proposar-la als joves, tots estem cridats a viure-la com a testimonis, convertint-nos així en una comunitat "simpàtica", com narren en diverses ocasions els Fets dels Apòstols (cf. GE 93). Només a partir d'aquesta coherència es fa important acompanyar els joves en els camins de la santedat. Si sant Ambròs afirmava que «totes les edats són madures per a la santedat» (*De Virginitate*, 40), sens dubte, ho és també la joventut! En la santedat de molts joves, l'Església reconeix la gràcia de Déu que precedeix i acompanya

la història de cadascun, el valor educatiu dels sacraments de l'Eucaristia i de la Reconciliació, la fecunditat de camins compartits en la fe i en la caritat, la càrrega profètica d'aquests "campions" que sovint segellaren amb la seva sang el fet de ser deixebles de Crist i missioners de l'Evangelí. Si és cert, com ho afirmaren els joves durant la RP, que el testimoni autèntic és el llenguatge més demanat, la vida dels joves sants és la veritable paraula de l'Església, i la invitació a emprendre una vida santa és la crida més necessària per a la joventut d'avui. Un autèntic dinamisme espiritual i una fecunda pedagogia de la santedat no defrauden les profundes aspiracions dels joves: la seva necessitat de vida, amor, expansió, alegria, llibertat, futur i també de misericòrdia i reconciliació. Per a moltes CE continua essent un gran desafiament proposar la santedat com a horitzó de sentit accessible a tots els joves i realitzable en allò ordinari de la vida.

Joves sants i joventut dels sants

214. Jesús convida cadascun dels seus deixebles al do total de la vida, sense càlculs ni interessos humans. Els sants acullen aquesta invitació exigent i es posen amb humil docilitat en el seguiment de Crist crucificat i ressuscitat. L'Església contempla al cel de la santedat una constel·lació sempre més nombrosa i lluminosa de nois, adolescents i joves sants i beats que des dels temps de les primeres comunitats cristianes arriben fins a nosaltres. Invocant-los com a protectors, l'Església els indica als joves com a punt de referència per a la seva existència. Diverses CE demanen valoritzar la santedat juvenil a través de l'educació, i els mateixos joves reconeixen ser «més receptius a una narrativa de la vida que a un discurs teològic abstracte» (RP, *Part II, Introducció*). Tenint en compte que els joves afirmen que «les vides dels sants continuen sent avui rellevants» (RP 15), es fa important presentar-los-els de manera apropiada segons la seva edat i condicions.

Un lloc molt especial correspon a la Mare del Senyor, que va viure com a primera deixeblla del seu Fill estimat, i és un model de santedat per a cada creient. En la seva capacitat de guardar i meditar en el seu cor la Paraula (cf. Lc2,19.51), Maria és per a tota l'Església mare i mestra del discerniment.

Cal també recordar que juntament amb els "Sants joves" és necessari presentar als joves la "joventut dels Sants". Tots els Sants, de fet, han passat per l'edat juvenil i seria útil per als joves d'avui mostrar-los com van viure els Sants el temps de la seva joventut. Es podria així interceptar situacions juvenils no simples ni fàcils, però on Déu està present i misteriosament actiu. Mostrar que la seva gràcia obra a través de camins tortuosos de pacient construcció d'una santedat que madura amb el temps per moltes vies imprevisibles, pot ajudar tots els joves, sense excepció, a conrear l'esperança d'una santedat sempre possible.

PREGÀRIA PER AL SÍNODE

Senyor Jesús,
la vostra Església en camí vers el Sínode
dirigeix la seva mirada a tots els joves del món.

Us demanem que amb coratge
es facin càrrec de la pròpia vida,
vegin les coses més boniques i profundes
i conservin sempre un cor lliure.

Acompanyats per guies prudents i generosos,
ajudeu-los a respondre la crida

que Vós dirigiu a cada un d'ells,
per a realitzar el propi projecte de vida
i assolir la felicitat.

Mantingueu oberts els seus cors als grans somnis
i feu que estiguin atents al bé dels germans.

Com el deixeble estimat,
que estiguin també ells al peu de la creu
per acollir la vostra Mare, rebent-la de Vós com un do.

Que siguin testimonis de la vostra resurrecció
i sàpiguen reconèixer-vos viu al seu costat
anunciant amb joia que Vós sou el Senyor.

Amén.

(Papa Francesc)